

QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR

İlham

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzəldir

SƏS

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

№ 080 (6280) 6 may 2021-ci il. Qiyməti 40 qəpik

"Əlinçə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı.

"Xalqlarımız arasında münasibətlər uzun tarixə əsaslanır"

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Gürcüstanın Baş nazirini qəbul edib

Bax 2

Baydenin Putin üçün
"qırmızı xətləri"

ABŞ rəhbərliyi Kremlə qarşı sanksiyalar tətbiq edib, amma sanksiyaların, hələlik, heç də çox sərt olmadığı Rusiya tərəfinin davranışlarında özünü göstərir. Məsələn burasındadır ki, bu sanksiyaların...

Azərbaycan Ordusunun
gücünün təcəssümü - Hərbi
Qənimətlər Parkı

Bu gün xalqımızın, milyonlarla insanın qürur hissi ilə ziyarət etdiyi məkanlar sırasında Hərbi Qənimətlər Parkı da var. Yaşından asılı olmayaraq, hər kəs 44 günlük Vətən müharibəsində Ordumuzun gücünün, işğalçı...

Bax 6

Müsavatçılar Əli
Kərimlinin trol şəbəkəsini
necə etiraf etdi?

Bugünlərdə siyasi şərhçi Nəsimi Məmmədli AXCP sədri Əli Kərimlinin sosial şəbəkələrdəki trol "siyasətini" ifşa edən fikirlə çıxış etmişdi. Əsasən, cəbhəçi sədrin trol karuseli əsasında özünə "siyasi reyting" qazanmaq cəhdlərini ifşa edən siyasi şərhçi burada onun...

Bax 14

YAP Mərkəzi Aparatında
9 May - Qələbə Günü
münasibətilə görüş keçirilib

Mayın 5-də Yeni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Aparatında 9 May - Qələbə Günü münasibətilə YAP Veteranlar Şurasının üzvləri ilə Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Şurasının nümayəndələrinin...

Bax 4

Ərdoğan Putinlə
Qarabağı müzakirə edib

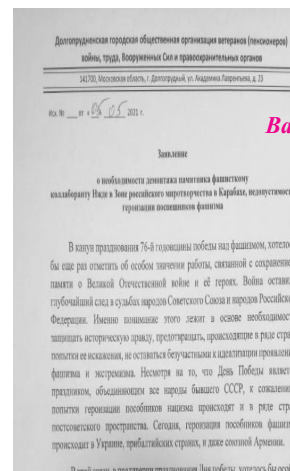
Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasında telefon danışığı baş tutub. SİA-nın məlumatına görə, bu barədə Rusiya...

Bax 6

Njdenin Qarabağdakı
abidəsi Moskva
veteranlarını
hiddətləndirib!

Moskvaətrafı Dolqoprudnensk müharibə veteranları, silahlı qüvvələrin və hüquq mühafizə orqanlarının əmək verənləri cəmiyyəti federal hakimiyyətə faşist kollaborantı Njdenin Qarabağdakı abidəsinin demontajı ilə bağlı çağırış edib və xatırladı ki, faşizm xidmətçilərinin...

Bax 6

Ermənilərin
"Moskva
müqaviləsi ləğv
edilsin" tələbinin
tarixi mahiyyəti

Bax 15

Xərçəng növünün
diaqnozunu
qoymağa
imkan verən
test hazırlandı

Bax 13

Seda Sayan
4 milyona yeni
villa aldı

Bax 16

“Xalqlarımız arasında münasibətlər uzun tarixə əsaslanır”

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Gürcüstanın Baş nazirini qəbul edib

vam edir. Bu da, həmçinin çox müsbət və əlverişli investisiya mühitinin yaradılmasında sizin hökumətinizin həyata keçirdiyi islahatların yaxşı göstəricisidir. Bilirəm ki, daha da çox Azərbaycan şirkəti sizin ölkənizdə çalışmaq istəyir və əminəm ki, bu, baş verəcək. Bu gün biz, əlbəttə ki, nail olduqlarımızı nəzərdən keçirəcəyik və gələcək addımlarımızı planlaşdıracağıq. Sizə ən xoş arzularımı çatdırıram. Bir daha xoş gəlmisiniz.

Baş nazir Irakli Qaribashvili:

- Cənab Prezident, məni qəbul etdiyinizə görə təşəkkür edirəm. Sizinlə yenidən Bakıda görüşmək böyük məmnuniyyət və şərəfdir. Qeyd etdiyiniz kimi, biz səfərimizi mənim koronavirusa yoluxmağım səbəbindən təxirə salmaq məcburiyyətində olduq. Lakin şadam ki, bu gün Bakıdayıq. Siz qeyd etdiniz ki, bizim mükəmməl münasibətlərimiz var və münasibətlərimiz əsrlər boyu davam edir. Mən Sizin atanızın vaxtilə Tbilisidə dediyi sözləri təkrar etmək istəyirəm - tale belə müəyyənləşdirib və bəxti-

miz gətirib ki, biz qonşuyuq, gürcü və Azərbaycan xalqları qonşudurlar. Bu, bizim taleyimizdir. Biz bir-birimizə çox bağlıyıq və qarşılıqlı əlaqədəyik. Qeyd etdiyiniz kimi, biz birlikdə bəzi ən mühüm əhəmiyyət kəsb edən tarixi layihələri icra etmişik. Ona görə də, biz münasibətlərimizi və qardaşlığımızı gücləndirəcək daha çox layihələrin birgə icrasını davam etdirməkdə tamamilə qətiyyətli və həvəslilik. Bir daha mənim başçılıq etdiyim nümayəndə heyətini burada, Bakıda qəbul etdiyiniz üçün Sizə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Mən fürsətdən istifadə edərək Sizin üçün münasib vaxtda bizi Tbilisidə ziyarət etmək üçün Sizi səfərə dəvət etmək istərdim. Çox sağ olun.

X X X

Sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Gürcüstanın Baş naziri Irakli Qaribashvili işçi nahar etdilər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mayın 5-də ölkəmizdə səfərdə olan Gürcüstanın Baş naziri Irakli Qaribashvili-ni qəbul edib. AZƏRTAC xəbər verir ki, Gürcüstanın Baş nazirini salamlayan Prezident İlham Əliyev dedi:

- Cənab Baş nazir, Azərbaycana xoş gəlmisiniz. Sizi görməyə çox şadam. Əminəm ki, səfər çox uğurlu olacaq və bizim qardaşlıq münasibətlərimizi gücləndirəcək. Xalqlarımız arasında münasibətlər uzun tarixə əsaslanır, əsrlər boyu davam edən yaxşı qonşuluq və dostluq tarixinə əsaslanır. Hesab edirəm ki, bu, böyük dinamikanı nümayiş etdirən və faktiki olaraq bir çox sahələri əhatə edən cari münasibətlərimizin inkişafı üçün çox yaxşı zəmindir. Çox şadam ki, bizi ziyarət edirsiniz. Sizə möhkəm cansağlığı arzulayıram. Bilirəm ki, bu yaxınlarda koronavirusa

yoluxmuşdunuz. Çox şadam ki, tamamilə sağalmısınız. Bu, sizin Azərbaycana səfərinizin bir az təxirə salınmasının səbəbi idi.

Bizim enerji və nəqliyyat layihələri kimi birgə layihələrin icrası üzrə yaxşı tariximiz var. Bu layihələr regionun siyasi, iqtisadi, nəqliyyat və energetika xəritəsini dəyişmişdir. Ölkələrimiz arasında güclü tərəfdaşlıq olmasaydı, bu layihələrin icrası mümkün olmazdı. Ötən ilin sonuncu günü Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin icrasının sonuncu günü idi. Bu layihə təkcə Cənubi Qafqaz regionunda yox, daha geniş Avrasiya regionunda ümumi inkişaf, sabitlik, proqnozlaşdırma, əməkdaşlıq üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bir daha qeyd edirəm, bizim əməkdaşlığımız olmasaydı bu, mümkün olmazdı. Buna görə, bu vacib layihənin icrasına davamlı dəstək göstərdiyinə görə Gürcüstan hökumətinə dərinlən minnətdaram. Bizim birlikdə start verdiyimiz bütün digər təşəbbüslərin də yaxşı uğur hekayəsi var. Əminəm ki, gələcəkdə də belə olacaq.

Mən indicə bəzi məlumatlara baxdım və gördüm ki, Azərbaycan Gürcüstan iqtisadiyyatında ən böyük investorlardan biri olmağa da

Düşmənin dağıtdıqlarını dostlarla birlikdə qururuq!

Prezident İlham Əliyev: "Biz işğaldan azad olunan ərazilərdə dost ölkələrdən olan şirkətlərlə çalışacağıq"

Ötən ilin payızında torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi ilə bütün dünya Azərbaycanın döyüş meydanındakı hərbi qələbəsinə şahidlik etdi. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin dəmir yumruğu cəmi 44 gün müddətində Ermənistanı elə bir zərbə vurdu ki, tarix boyu işğalçılar bunu unuda bilməyəcəklər. Bu zəfərimizə dostlarımız sevindi, bədxahların və erməni təəssübkeşlərinin isə bağı yarıldı. Ermənistanın işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərində ikinci erməni dövləti qurmaq iddiasına birdəfəlik son qoyuldu. Beləliklə, həm Azərbaycan dövləti özünün ərazi bütövlüyünü bərpa etdi, həm də Dağlıq Qarabağ problemini özünün milli maraqları çərçivəsində yoluna qoydu.

Qələbə erməni barbarlığını dünyaya olduğu kimi çatdırmağa imkan verdi

Torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasından sonra dünya başqa bir reallığa da şahidlik etdi. Belə ki, şəhər və kəndlərimiz azad olunduqca əyani şəkildə aydın oldu ki, işğalçı yaşayış məntəqələrimizdə daşı daş üstə qoymayıb. Əslində, Ermənistanın işğal etdiyi ərazilərimizi viran qoyması əvvəldən də məlum idi. Sadəcə, həmin ərazilər düşmənin nəzarətində olduğundan bununla bağlı faktları dünyaya çatdırmaq mümkün deyildi. Cəbrayılın, Füzulinin, Zəngilanın, Qubadlinin, Ağdamın, Şuşanın, Kəlbəcərin işğaldan azad olunması erməni vandallığını olduğu kimi dünyaya çatdırmağa imkan verdi.

Bəli, müharibə həm də dağıntı deməkdir. Amma Dağlıq Qarabağ savaşında dağıntıların yeganə müəllifləri erməni işğalçıları oldu. Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın tarixi torpaqlarıdır və biz heç vaxt bu ərazini dağıda və ya yandıra bilməzdik. Hətta Şuşanın işğaldan azad olunması əməliyyatında Azərbaycan Ordusu şəhərə maddi ziyan dəyməməsi üçün bütün imkanları səfərbər etdi, hücum zamanı şəhəri ağır hərbi texnikadan, toplardan atəşə tutmadı. Çünki biz Şuşanı dağıda bilməzdik.

Ulu tarixin sübuta yetirdiyi başqa məsələlər də var. Belə ki, tarix boyu müharibə zamanı şəhərləri dağıdanlar, vandallığa yol verənlər, mədəniyyətə qənim kə-

silənlər həmişə mədəni şüur səviyyəsi aşağı olan xalqlar olublar. Qədim romalılar onlara "barbar" deyirdilər, hansı ki, onlar Romanı dağıdıb yandırmışdılar. Bu gün isə müharibə, milli, dini, irqi ayrı-seçkilik və aparteid siyasəti yeridənlər, mədəni sərvətləri dağıdanlar da məcazi mənada barbarlar adlandırılır. Bu mənada erməni işğalçıları müasir dövrümüzün barbarlarıdır. Çünki onların Azərbaycana qarşı işğalçılığını və 30 ilə yaxın müddətdə torpaqlarımızda törətdikləri barbarlıqdan başqa bir şey deyil. Tarixi, milli-mədəni və mədəni abidələrimizi dağıdan, xalqımızın bu torpaqlardakı izini itirməyə çalışan, Azərbaycana qarşı kompleks soyqırımı siyasəti həyata keçirən bir işğalçıyı başqa cür adlandırmaq da mümkün deyil.

"İşğaldan azad olunan ərazilərin bərpasına yalnız dost ölkələrdən olan şirkətləri cəlb edəcəyik"

"Biz Qarabağda işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasında bir sıra istiqamətlər üzrə - həm şəhərsalma, həm infrastrukturun yaradılması, kənd təsərrüfatının inkişafı sahələrində Belarus şirkətlərinin gələcək iştirakı ilə bağlı məsələləri ətraflı müzakirə etdik. Biz dünən də, bu gün də Belarusun aqroşəhərciklər yaradılması sahəsində təcrübəsini geniş müzakirə etdik. Mən Aleksandr Qriqoryevičə məlumat verdim ki, Qarabağ "yaşıl enerji" zonası elan edilib və birinci "ağıllı kənd" layihəsi praktiki olaraq həyata keçirilməyə hazırdır. Əlbəttə, bu sahədə Belarusun təcrübəsi nəzərə alınmaqla bu is-

tiqamətdə işləmək çox maraqlı olardı". Bunu Prezident İlham Əliyev Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenko ilə görüşdən sonra mətbuata açıqlamasında deyib.

Dövlət başçısı bildirib ki, ərazilərin bərpası işlərinə yalnız dost ölkələrdən olan şirkətləri cəlb edəcəyik: "Belarus da Azərbaycan üçün belə ölkədir. Qarabağın bərpası layihələrində üç dost ölkədən olan şirkətlər artıq işləyirlər. Ümidvarıq ki, dördüncü ölkə Belarus olacaq. Biz bu sahədə məsləhətləşmələri davam etdirmək üçün Azərbaycan hökumətinin üzvlərinin Belarusa səfərləri barədə artıq razılıq əldə etmişik".

Azərbaycan Prezidenti əlavə edib ki, sənaye kooperasiyası bizim münasibətlərin çox böyük segmentidir: "Hökumətlərarası komissiyaların həmsədrləri layihələrin uğurla həyata keçirilməsi barədə bizə məruzə ediblər. Aleksandr Qriqoryevič ilə biz bu layihəni Belarus traktorlarının yığılmasından başladırıq, sonra başqa istehsalatlara -avtomobillər, yük maşınları, kombaynlar, avtobuslar və bizim "Yaşıl Qarabağ zonası" konsepsiyası çərçivəsində işimizə çox yarayacaq elektrobusslar istehsalını da nəzərdə tuturuq. Alternativ enerji mənbələri yaradılmasında Belarus şirkətlərinin iştirakı ilə bağlı məsələləri də müzakirə etdik. Bir sözlə, görüşləri işlər çoxdur. Mən bu gün də, dünən də qonaqlara dedim ki, erməni işğalından azad edilmiş ərazilərin sahəsi Lüksemburqdan dörd dəfə böyükdür. İşin həcmi təsəvvür edə bilərsiniz. Bu ərazidə hər şey dağıdılıb"

"Müharibədən və qələbəmizdən sonra dəfələrlə qeyd etdiyim kimi, bizimlə işləmək üçün dost ölkələrdən şirkətlər dəvət edəcəyik"

Prezident İlham Əliyev aprelin 26-da Zəngilanın 1-ci, 2-ci, 3-cü Ağalı kəndlərini əhatə edən "Ağıllı kənd" pilot layihəsinin təməlqoyma mərasimində xarici şirkət nümayəndələri ilə videoformatda söhbətində bildirib ki, bu, işğaldan azad edilmiş ərazi-

lərdə ilk pilot layihədir: "Ona görə də, qeyd etmək istəyirəm ki, biz buna xüsusi diqqət yetiririk. Bu layihənin uğurlu icrası sözsüz ki, bizim əraziləri mümkün qədər tez bir zamanda dirçəltmək və bərpa etməklə bağlı güclü iradəmizi nümayiş etdirəcək. Müharibədən və qələbəmizdən sonra dəfələrlə qeyd etdiyim kimi, bizimlə işləmək üçün dost ölkələrdən şirkətlər dəvət edəcəyik".

Prezident deyib ki, bu gün İsrail şirkəti, İtaliya şirkəti, Azərbaycanın iki dost ölkəsindən olan şirkətlər bu mühüm layihəyə qoşulur: "Bizim beynəlxalq əməkdaşlığımız var. Türkiyədən, Çindən, İsraildən, İtaliyadan olan şirkətlər var, hamısı dost ölkələrdir. Bu, həqiqətən də yaxşı beynəlxalq əməkdaşlıqdır və mən əminəm ki, bu, sadəcə olaraq, ilk addımdır. Bu layihənin uğurlu icrası sözsüz, bizə imkan verəcək ki, bu təcrübədən Qarabağın digər yerlərində istifadə edək. Çünki biz yüzlərlə kənd, qəsəbə və şəhərləri bərpa etməliyik". Prezident İlham Əliyev onu da bildirib ki, erməni faşistlərinin yerlə yeksan etdiyi şəhər və kəndlərimizi yenidən qurmağa Azərbaycanın həm maddi vəsaiti, həm siyasi iradəsi var. Vətən müharibəsindəki Qələbəmizdən sonra Prezident dəfələrlə qeyd edib ki, düşmənin dağıtdığı evlərin və genişmiqyaslı infrastrukturun bərpası işlərinə dost ölkələrdən də şirkətlər dəvət olunacaq. Dövlət başçısı bu dəfə Zəngilanda bir daha bildirib ki, layihələrimizə Türkiyədən, Çindən, İsraildən, İtaliyadan olan şirkətlər qoşulub. Bizim artıq azad edilmiş ərazilərin yenidən qurulması sahəsində də beynəlxalq əməkdaşlığımız var. Bu, ilk addımdır və "Ağıllı kənd" layihəsinin uğurlu icrası sözsüz imkan verəcək ki, həmin təcrübədən Qarabağın digər yerlərində istifadə olunsun. Çünki biz, Prezidentimizin vurğuladığı kimi, yüzlərlə kənd, qəsəbə və şəhəri bərpa etməliyik. Beləliklə, erməni faşistlərinin işğalçılıq siyasəti nəticəsində dağıdılmış kəndlərimizin ən müasir texnologiyalara əsaslanan quruculuq konsepsiyası əsasında bərpasına başlanıb.

Bir sözlə, Zəfərimizin müəllifi olan Prezident İlham Əliyev Qarabağ bölgəsinin yüksəlişini təmin edəcək. Bütün çətinliklərə, beynəlxalq ədalətsizliyə mətinliklə sinə gərən Azərbaycan dövləti inamla torpaqlarını azad etdiyi kimi, həm də erməni vandallığının qurbanı olan bütün şəhər və kəndlərini yenidən quracaq və dirçəldəcək. İşğaldan azad edilmiş rayonlarımıza, bütün Qarabağa yeni nəfəs veriləcək, bu torpaqlarda həyat qaynayacaq, dünya Azərbaycan xalqının quruculuq əzminin şahidi olacaq.

RƏFİQƏ KAMALQIZI

Fikrət Qoca

Azərbaycan ədəbi ictimaiyyətinə ağır itki üz vermişdir. Müasir Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin birinci katibi, Dövlət mükafatı laureatı,

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüddüsi, Xalq şairi Fikrət Qoca (Fikrət Göyüş oğlu Qocayev) 2021-ci il mayın 5-də ömrünün 86-cı ilində vəfat etmişdir.

Fikrət Qoca 1935-ci il avqustun 25-də Ağdaş rayonunun Kotanarx kəndində anadan olmuşdur. O, Ağdaş şəhərində orta məktəbi bitirmiş, 1953-1957-ci illərdə Bakı dəmir yolu texnikumunda oxumuş və 1957-1959-cu illərdə Bakı şəhərində tikinti idarəsində işləmişdir.

Ədəbi yaradıcılığa gənc yaşlarından meyl göstərən Fikrət Qoca 1959-1964-cü illərdə Moskvada Maksim Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunda təhsil almış, Bakıya qayıtdıqdan sonra 1964-1965-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Radio və Televiziya Verilişləri Komitəsində redaktor, 1967-1970-ci illərdə "Azərbaycan gəncləri" qəzeti redaksiyasında ədəbi işçi, 1970-1975-ci illərdə Azərbaycan Yazıçılar İttifaqında məsul katib, 1978-1987-ci illərdə "Azərbaycan" jurnalında şöbə müdiri və 1987-2004-cü illərdə "Qobustan" incəsənət toplusunun baş redaktoru vəzifələrində çalışmışdır. O, 1998-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi, 2004-cü ildən birinci katibi olmuşdur.

Fikrət Qoca Azərbaycan ədəbi mühitinə yeni ab-hava gətirən sənətkarlardandır. Şair dərin ictimai məzmunlu yaradıcılığı ilə müasir poeziyamızın mövzu dairəsinə, poetik forma və ifadə tərzinə özünəməxsus çalarlar qazandırmış, mühüm hadisələr və cəmiyyətdəki mənəvi-ictimai proseslər fonunda insanın daxili aləminin dolğun təsvirinə nail olmuşdur. Mənəvi uralığa və mənəvi yaşamağa səsləyən, insan və zaman haqqında lirik-fəlsəfi ümumiləşdirmələrlə zəngin əsərləri Fikrət Qocanı geniş oxucu kütləsinə sevdirmişdir. Şairin bədii tərcümələri sayəsində Azərbaycan oxucusu dünya poeziyasının dəyərli nümunələri ilə yaxından tanış olmaq imkanını əldə etmişdir. Fikrət Qocanın sözlərinə bəstələnmiş mahnılar tanınmış müğənnilərin repertuarında geniş yer tutur.

Fikrət Qoca ictimai ideyalarının tərənnümünü həmişə diqqət mərkəzində saxlamışdır. Onun xalqımızın azadlıq mübarizəsindən bəhs edən əsərlərinin gənc nəsə vətənpərvərlik ruhunun aşılmasında əhəmiyyətli rolu vardır.

Fikrət Qocanın uzunmüddətli səmərəli yaradıcılıq fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilmişdir. O, "Əməkdar incəsənət xadimi" və "Xalq şairi" fəxri adlarını almış, Azərbaycan Respublikasının ali dövlət təltiflərindən olan "Şöhrət", "Şərəf" və "İstiqlal" ordenlərinə, Dövlət mükafatına və "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu"na layiq görülmüşdür.

Görkəmli şair, qayğıkeş və səmimi insan Fikrət Qocanın xatirəsi onu tanıyanların qəlbində həmişə yaşayacaqdır.

Allah rəhmət eləsin!

İlham Əliyev
Mehriban Əliyeva
Əli Əsədov
Sahibə Qafarova
Samir Nuriyev
Eldar Əzizov
Fərah Əliyeva
Anar Kərimov
Anar Rzayev
Çingiz Abdullayev
Nəriman Həsənzadə
Elçin Əfəndiyev
Sabir Rüstəmxanlı
Rəşad Məcid

YAP Mərkəzi Aparatında 9 May - Qələbə Günü münasibətilə görüş keçirilib

Mayın 5-də Yeni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Aparatında 9 May - Qələbə Günü münasibətilə YAP Veteranlar Şurasının üzvləri ilə Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Şurasının nümayəndələrinin görüşü keçirilib.

SİA-nın verdiyi məlumata görə, görüşdə çıxış edən YAP Veteranlar Şurasının sədri, partiyanın İdarə Heyətinin üzvü Arif Rəhimzadə bildirib ki, Azərbaycanın Sovet dövründəki həyatında 1941-1945-ci illər ən ağır və dəhşətli dövrlərdən biri olduğunu desək yəqin ki, səhv etmərik. Ölkəmizdən müharibəyə 600 min nəfərə yaxın həm-

vet ittifaqı Qəhrəmanı" adına layiq görülüb. Bütövlükdə isə, orden və medallarla 170 minə yaxın vətəndaşımız təltif olunub.

A.Rəhimzadə deyib ki, müharibə və əmək veteranlarının vətənə, dövlətə xidməti gənc nəsil üçün nümunədir.

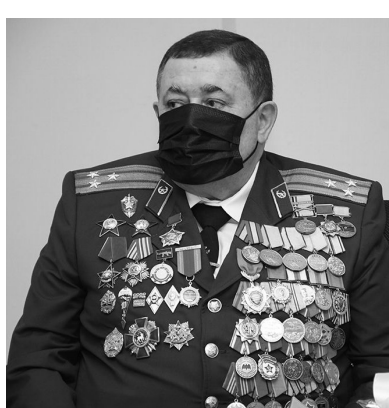
Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Şurasının sədri Fatma Səttarova İkinci Dünya müharibəsində Azərbaycanın oğul və qızlarının qəhrəmanlığından, özünün də müharibə xatirələrindən bəhs edib. Fatma Səttarova ölkəmizdə müharibə, əmək və Silahlı Qüvvələr veteranlarına göstərilən dövlət qayğısını yüksək qiymətləndirib və bütün bunlara görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya minnətdarlığını ifadə edib.

O, 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılan möhtəşəm qə-

ki, Azərbaycana olan iddialarını həyata keçirə bilməyəcəklər. Ulu Öndərimiz böyük uzaqgörənliklə sovetlər dönəmində Bakıda hərbi məktəbin açılmasına nail oldu. Bu da milli hərbi mütəxəssislərimizin hazırlanmasında böyük rol oynadı".

Arif Rəhimzadə qeyd edib ki, Heydər Əliyev SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsindən istefa verdikdən sonra Ermənistan Azərbaycana qarşı açıq şəkildə ərazi iddiaları ilə çıxış etdi: "Beləliklə də, Qarabağ müharibəsi başlandı. O dövrdə ölkə iflic vəziyyətdə idi. Nə silah var idi, nə ordu, nə də ki, ölkəyə rəhbərlik edənlərdə bacarıq, səriştə, iradə. Buna baxmayaraq, minlərlə Azərbaycan vətəndaşları ölkənin müdafiəsinə qalxdı. Birinci Qarabağ müharibəsində ərazilərimizin bir hissəsini itirsək də, bu müvəqqəti idi. Bu gün isə biz hamımız İkinci Qarabağ müharibəsində qazanılmış möhtəşəm qələbənin təsiri altındayıq və anlayırıq ki, bu tarixi hadisə Azərbaycan xalqının birliyi, Silahlı Qüvvələrinin yüksək peşəkarlığı və qəhrəmanlığı, Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ardıcıl, məqsədyönlü və məhsuldar fəaliyyətinin nəticəsidir. Eyni

zamanda, biz yaxşı anlayırıq ki, Azərbaycan xalqında vətənə məhəbbət, ağır anlarında bir yumruq kimi birləşib doğma yurdumuzu müdafiə etmək, hətta canımızdan keçməyi siz veteranlar gənclərimizə aşılayırsınız".

YAP Veteranlar Şurasının sədri söyləyib ki, azərbaycanlıların 1941-1945 -ci illərdə müharibə zamanı qəhrəmanlıqları hər zaman yaddaşlardır. İkinci Dünya müharibəsində yüksək şücaət göstərdiyinə görə 127 həmyerlimiz "So-

yerlimiz çağırıldı və onların 350 min nəfəri geri qayıtmayıb. Arxa cəbhədə isə 250 min nəfərə yaxın insan ordunun tələbatını təmin etməsi ilə əlaqədar çalışırdı.

Arif Rəhimzadənin sözlərinə görə, İkinci Dünya müharibəsi, bu müharibəyə cəlb olunan ölkələrin əhalisi üçün ən dəhşətli dövr oldu və hamıda fikir formalaşdırdı ki, faşizm ifrat dərəcədə milliyyətçiliyə, irqçiliyə yönəlib: "Azərbaycan xalqı erməni faşizmindən də əziyyət çəkib. Elə sovetlər dövründə də ermənilərin Azərbaycan torpaqlarına qarşı iddiaları var idi. Bu məsələ ilə dövlət səviyyəsində ilk dəfə Ulu Öndər Heydər Əliyev məşğul oldu. Onun gördüyü tədbirlər nəticəsində Ermənistanın rəhbərləri anladılar ki, Azərbaycana olan iddialarını həyata keçirə bilməyəcəklər. Ulu Öndərimiz böyük uzaqgörənliklə sovetlər dönəmində Bakıda hərbi məktəbin açılmasına nail oldu. Bu da milli hərbi mütəxəssislərimizin hazırlanmasında böyük rol oynadı".

ləbədən qürur duyduğunu, şanlı Azərbaycan Ordusu ilə fəxr etdiyini qeyd edib.

Görüşdə həmçinin, Azərbaycan Veteranlar Təşkilatının sədr müavini Cəlil Xəlilov və təşkilatın üzvləri İmran Əbilov və Tamleyxa Həsənov çıxış edərək ölkəmizin uğurlu inkişafından, Vətən müharibəsində qazanılan zəfərdən, eləcə də ölkəmizdə veteranlara göstərilən diqqət və qayğıdan danışdılar. Eyni zamanda, hər iki təşkilat arasında əməkdaşlığın gələcəkdə də davam etdirilməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Ceyhun Rasimoğlu

Müharibə ölüm, itim, əsirlik, dağıntı, bir sözlə, fəlakət deməkdir. Dünya yaranandan malla-mülkə, insan əsarətinə, torpaq ilhaqına susamış baş cəlladlar fitnə-fəsadla müharibələr törətmişlər. Yəqin ki, bundan sonra da müharibələrdən qaçmaq mümkün olmayacaq. Albert Eynşteyn deyirdi ki, super gücə malik hegemon dövlətlər olduqca, müharibələr həmişə olacaqdır.

Bəşər tarixində ən qanlı savaş kimi tarixə düşən İkinci Dünya Müharibəsindən çox yazılıb, danışılıb, bədii və sənədli filmlər çəkilib. Amma hələ də, çox suallara, bir çox mətləblərə tam aydınlıq gətirilməyib. Yeganə aydın olan məsələ ondan ibarətdir ki, 20-ci əsrdə iki dəfə baş vermiş dünya müharibələrinin ideya müəllifi Almaniyadır. 1939-cu il sentyabrın 1-də Almaniyanın Polşaya hücum etməsi ilə İkinci Dünya müharibəsi başlamışdır. Altı il davam edən müharibədə 70-ə yaxın dövlət və 1,7 milyard insan iştirak etmişdir. Ümumilikdə, 40 ölkəni əhatə edən bu müharibədə 70 milyona yaxın insan həyatını itirib ki, onun da 30 milyonu SSRİ vətəndaşları olub. Ölkəmiz müharibə meydanına çevrilməyə də, neftlə zəngin Bakı nefti o zamankı hegemon və iddialı dövlətlərin paytaxtlarında siyasi rəhbərliklər tərəfindən müzakirə olunan mövzulardan olub. Faşist Almaniyanın fərisi Adolf Hitler SSRİ şəklində hazırlanmış ad günü tortunun "Bakı hissəsi"ni kəsib yediyi də, kinokadrlardan və fotolardan məlumdur. Hitler Bakı neftini ələ keçirməklə İran kərfəzinə və Hind okeanına hərəkət etmək, eləcə də, SSRİ-nin yanacaq tədarükünü tamamilə sıradan çıxarmaq niyyətində idi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev: "Faşizm üzərində qələbənin qazanılmasında Azərbaycan xalqı da öz sanballı töhfəsini vermişdir"

Azərbaycan reallaşdırılması üçün A.Hitler Bakının sənaye və hərbi əhəmiyyətli obyektlərinin xəritəsi hazırlanmış və "Edelveys" hərbi planı hazırlamışdır. Ümumiyyətlə, təbii sərvətlərə, eləcə də, strateji-coğrafi mövqeyə malik olan Azərbaycan o dövrdə Hitlerlə yanaşı, digər aparıcı dövlətlərin maraq dairəsində əhəmiyyətli yerlərdən birini tutmuşdur. Hətta Böyük Britaniya və Fransa "Piker" planına əsasən, 1940-cı il may ayının sonlarında Bakının neft mədənlərini bombalamaq planları vardı ki, əgər bu baş verseydi, Bakı şəhəri tamamilə ələ keçirilmiş olardı. Lakin 1940-cı ilin mayın 10-da Almaniyanın Fransanı işğal etməsi və davamlı olaraq, Böyük Britaniyanı bombalaması "Piker" planının ləğvə uğramasına gətirib çıxardı. Azərbaycanın paytaxtı yandırmaq xilas olmadı, öz nefti və igid qəhrəman övladları ilə İkinci Dünya müharibəsinin hər bir döyüş gedən bölgəsində, cığırında od-alov olub, yandırdı, ad-sarı ilə dillər əzbərinə çevrildi. O zaman SSRİ neftinin 70-75 faizini, benzinin 85-90 faizini Bakı verirdi. Motorlu hərbi texnika, demək olar ki, Bakı yanacağı ilə işləyirdi. 1941-1945-ci illərdə Bakıdan cəbhəyə 75 milyon ton neft, 22 milyon ton benzin göndərilmişdi.

Azərbaycan oğulları Moskvanın müdafiəsində, Stalinqradda, Leningradda, Ukraynanın, Belarusiyanın, Polşanın, Çexoslovakiyanın,

Niyə Bakıya "qəhrəman şəhər" adı verilmədi?

Rusiyanın İkinci Dünya müharibəsinin iştirakçıları haqqında hazırladığı "pamyat-naroda.ru" saytı da qüsurludur

Rumıniyanın, Macarıstanın, Yuqoslaviyanın, Bolqarıstanın, Macarıstanın, Rumıniyanın azad edilməsində, Brest qalasının alınmasında, bayrağın Reyxin binasına sancılmasında böyük şücaət göstərmişlər. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev bu barədə demişdir: "Faşizm üzərində qələbənin qazanılmasında Azərbaycan xalqı da öz sanballı töhfəsini vermişdir. Rusiya, Ukrayna, Moldova və Belarusun, Baltıqyanı respublikalarının, Şərqi Avropa ölkələrinin hitlerçilərdən azad edilməsində, Qərbi Avropada genişlənən müqavimət hərəkatının uğur qazanmasında həmyerlilərimiz mühüm rol oynamışlar".

Niyə müharibə qəhrəmanları haqqında sayt yaradılmır?

İkinci Dünya müharibəsi illərində Azərbaycandan cəbhəyə 700 minə yaxın döyüşçü göndərilmişdi ki, onların da 350 mindən çoxu həlak olmuş və itkin düşmüşdü. Böyük Vətən Müharibəsində Azərbaycan qəhrəman övladları çoxsaylı igidliklər göstərmiş və adlarını hərbi tarixinə müharibə qəhrəmanları kimi yazdırmışlar. Müharibədə 121 nəfər azərbaycanlı Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına, 34 nəfər "Şöhrət" ordeninin hər üç dərəcəsinə layiq görülmüşdür. Minlərlə soydaşımız SSRİ-nin digər orden və medalları ilə təltif olunmuşlar. Həzi Aslanovun, Mehdi Hüseynzadənin, Hüseynbala Əliyevin, İsmail Məmmədovun, Ziya Bünyadovun, Qəzənfər Əkbərovun, Bəhəddin Mirzəyevin, Yusif Sadıxovun, Qafur Məmmədovun, Baloğlan Abbasovun və başqalarının igidlikləri dillər əzbəri olub. General Şarıl-De Qollun rəhbərlik etdiyi Fransa Müqavimət Hərəkatının qəhrəmanı döyüşçüsü, Xarqo təxəllüsü ilə tanınan Əhmədiyyə Cəbrayılın Fransanın Milli Qəhrəmanı adına, dövlət bayrağından irəli gətmək şərəfinə layiq görülmüşdür. Ümumilikdə, Fransanın müdafiəsində 8 min azərbaycanlı döyüşçü vuruşmuşdur. Bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycanın faşizm üzərində qələbəyə verdiyi töhfələr Sovet İttifaqının başbilənləri tərəfindən lazımcına qiymətləndirilməmişdir. Qələbənin əldə olunmasında müstəsna rol oynamış Bakı şəhərinə "qəhrəman şəhər" adının verilməsinə də xəsisliklə yanaşmışlar. Təəssüf ki, bu qısqanc münasibət Stalin rejimini əvəz etmiş digər SSRİ rəhbərliyi tərəfindən də davam etdirilmiş və bu gün də öz aktuallığını saxlamaqdadır. Sual yaranır: bu gün niyə, SSRİ artıq yoxdur? Bəli, artıq SSRİ yoxdur,

amma təəssüflər olsun ki, nəinki İkinci Dünya müharibəsinin döyüşçüləri ilə bağlı, heç Stalin rejiminin repressiya maşınının qurbanı olmuş şəxslər haqqında sayt yaratmağa təşəbbüs göstəmirik.

1937-ci il repressiya qurbanlarının saytının yaradılmasına nə mane olur?

Böyük Vətən Müharibəsinin iştirakçısı olmuş azərbaycanlı döyüşçülər və arxa cəbhədə fədakarlıq göstərmiş zəhmətkeş insanlarımızla bağlı, eləcə də, 1937-ci il repressiya qurbanlarının həyat və fəaliyyətləri haqqında sayt yarada bilərik. Belə bir saytın yaradılması, yetişməkdə olan gənc nəslin təlim-tərbiyəsinə, vətənpərvərlik ruhunda böyüməsinə çox müsbət təsiri olar. Ən azı, müharibə qəhrəmanlarının unudulmadığını və onların bizim üçün əziz olduğunu göstərə bilərik.

Millət vəkili Musa Qasımlı bizimlə söhbətində bildirdi ki, faşizm üzərində qələbənin əldə olunmasında Azərbaycanın böyük rolu olub: "Böyük Vətən Müharibəsi illərində Azərbaycandan cəbhəyə 600 mindən çox insan səfərbər olunub ki, onlardan da 500 mini döyüşən ordu sıralarında vuruşub və ya partizan hərəkatında fəaliyyət göstərirlər. Arxa cəbhədə, cəbhə üçün çalışan on minlərlə insanımız olub. Ona görə də, Rusiyada Böyük Vətən müharibəsi döyüşçüləri haqqında sayt hazırlayanlar, ilk olaraq, döyüşçü siyahılarının dəqiqləşdirilməsi üçün Azərbaycanın müvafiq qurumlarına müraciət etməli idilər".

M.Qasımlı QHT-lərin repressiya qurbanlarının saytının yaradılması məsələsinə öz üzərlərinə götürmələrinin daha məqsəduyğun ola biləcəyini söylədi: "Saytın hazırlanması üçün QHT-lər, müvafiq dövlət qurumları ilə əməkdaşlıq etməklə, repressiya qurbanları ilə bağlı saytın yaradılmasına nail ola bilərlər".

"Repressiya qurbanlarına dair qanun qəbul edilməlidir"

Müvəkkil Hüquq Mərkəzinin sədri, hüquq müdafiəçisi Səməd Vəkilov isə "Səs" qəzetinə açıqlamasında bildirdi ki, Rusiyada Böyük Vətən müharibəsi iştirakçıları ilə bağlı "pamyat-naroda.ru" saytını hazırlayanlar azərbaycanlı döyüşçülərin adlarının sayta verilməsinə sətəhi yanaşma nümayiş etdirməklə, qeyt-peşəkarcılığa və haqsızlığa yol vermişlər. "Müharibənin qələbə ilə başa çatmasında Mehdi Hüseynzadə, İsmail Məmmədov, Həzi Aslanov, Qafur Məmmədov, Hüseynbala Əliyev və bu kimi digər Azərbaycan döyüşçülərinin böyük igidliyi, qəhrəmanlığı olub. 1941-1945-ci illərdə cəbhəyə neftin 70 faizini, benzinin 90 faizini Bakı verirdi. Bu baxımdan, Azərbaycanın və azərbaycanlı döyüşçülərinin Böyük Vətən müharibəsində faşizm üzərində qələbənin qazanılmasında rolu böyük olub. Bunu Rusiya tərəfi də bilməmiş deyil".

S.Vəkilovun sözlərinə görə, Azərbaycanda ixtisaslaşmış QHT-lər fəal olmalı və İkinci Dünya müharibəsinin azərbaycanlı döyüşçülərinin ucotunu dəqiq aparmalı və "pamyat-naroda.ru" saytında yer-

ləşdirilməsinə nail olmalıdır. Hüquq müdafiəçisi 1937-ci il repressiya qurbanları ilə bağlı saytın yaradılmasının da zəruri olduğunu bildirdi: "Hesab edirəm ki, saytın yaradılması tarixin qaranlıq səhifələrinə işıq salmış olacaq. Bunun üçün ayrıca repressiya qurbanlarına dair qanun da qəbul edilməlidir".

"Pamyat-naroda.ru" saytında ayrı-seçkiliyə yol verilməsi ciddi qüsurludur"

Tarixçi-alim Firdovsiyyə Əhmədova isə bizimlə söhbətində "pamyat-naroda.ru" saytında azərbaycanlı döyüşçülərin adlarının tam salınmaması məsələsinin aydınlaşdırılmasına zərurət olduğunu bildirdi: "Ümumilikdə, saytda ayrı-seçkiliyə yol verilməsi ciddi qüsurludur. Faşizm üzərində qələbənin qazanılmasında bütün İttifaq respublikalarının rolu olub. Qələbənin əldə olunmasında bir millətin və bir respublikanın adının çəkilməsi ədalətsizlikdir. Beynəlxalq tədbirlərdə, yalnız Rusiya deyil, qələbənin qazanılmasında rolu olan keçmiş SSRİ-nin bütün respublika rəhbərliyi iştirak etməlidir. Azərbaycan qələbənin qazanılmasına sərvəti, həm də canlı qüvvəsi ilə mühüm töhfələr verib. Respublikamızdan cəbhəyə 600 mindən çox insan gedib ki, onlarda da 300 mini həyatlarını itirib, itkin düşüb və ya yaralanıb. Minlərlə azərbaycanlı Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, Leningradda və digər medallarla təltif olunublar. Bir sözlə, müharibənin qələbə ilə başa çatmasında Azərbaycanın əhəmiyyətli rolu olub. Bu baxımdan, İkinci Dünya müharibəsinin iştirakçıları haqqında yaradılan sayta daxil edilməsinə xüsusi diqqət ayırılmalı idilər".

Tarixçi-alim Azərbaycanın repressiya qurbanları ilə bağlı saytın yaradılmasının aktual məsələlərdən olduğunu bildirdi: "1937-ci il repressiya qurbanları ilə bağlı saytın yaradılması vacib və əhəmiyyətlidir. Çünki repressiya qurbanları haqqında məlumatları repressiyadan əziyyət çəkmiş ailələr və tarixçilər deyil, bütün ölkə vətəndaşları məlumatlı olmalıdır. Bu məlumatları sə, yalnız hazırlanacaq sayt vasitəsi ilə əldə etmək olar". Bir sözlə, göründüyü kimi, Rusiyanın İkinci Dünya Müharibəsinin iştirakçıları haqqında yaradılan sayt da azərbaycanlı döyüşçülərə xəsisliklə yer ayrılması Kremlin qaranlıq dairələrinin ölkəmizə qarşı tarixə ədalətsiz yanaşmasının, bu gün də davam etdiyi bir göstərir. Amma real bir həqiqət var, tarixi gerçəkliyi ört-basdır etməyə cəhd etmək, karlara, korlara və nadanlara məxsusdur. Azərbaycanlı döyüşçülər mərdlikləri, qorxmazlıqları və igidlikləri ilə İkinci Dünya müharibəsinin gedişini dəyişməyə müvəffəq olublar. Bəlkə də Azərbaycan, azərbaycanlı döyüşçülərin fədakarlığı, qəhrəmanlığı olmasa idi, müharibənin nəticəsi başqa cür olardı. Bunu, ekspertlərin də dediyi kimi, yalnız Rusiya deyil, bütün demokratik düşüncəli dünya xalqları bilməmiş deyil.

İ.ƏLİYEV

Azərbaycan Ordusunun gücünün təcəssümü - Hərbi Qənimətlər Parkı

Bu gün xalqımızın, milyonlarla insanın qürur hissi ilə ziyarət etdiyi məkanlar sırasında Hərbi Qənimətlər Parkı da var. Yaşından asılı olmayaraq, hər kəs 44 günlük Vətən müharibəsində Ordumuzun gücünün, işğalçı Ermənistanın məğlubiyyətinin göstəricisi olan Hərbi Qənimətlər Parkına üz tutaraq Azərbaycan ordusunun qalibiyyətini bir daha görmüş olurlar.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən təsdiqlənən mükəmməl hərbi strategiya və taktikanın döyüş meydanında Azərbaycan Ordusunun "Dəmir yumruq" əməliyyatı XXI əsrin müharibəsi olaraq dünya tarixində yer aldı. Bu dünya tarixində görünməmiş Vətən müharibəsi kimi qiymətləndirildi. Qısa bir məsafədə Azərbaycan Ordusu uğurlu əməliyyat keçirərək 30 ilə yaxın zamanda işğal altında qalmış torpaqlarını erməni təcavüzkarlarından azad etdi. Hərbi Qənimətlər Parkının açılışı Vətən müharibəsində parlaq qələbəmizin bir rəmzidir. İkinci Qarabağ müharibəsində Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə Azərbaycan ordusu düşməne dərs verdi, elə bir dərs ki, bütün tarixi boyu yaddan çıxmıyacaq. Bu gün paytaxtımızda yerləşən Hərbi Qənimətlər Parkına səyahət edən hər bir kəs, istər azərbaycanlı olsun, istərsə də qeyri-xalqın nümayəndəsi, ermənilərin döyüş meydanından qoyub qaçdığı atıcı silahları, ağır texnikaları, raket komplekslərini, hərbi nəqliyyat və digər sursatları görür və ermənilərin məğlub xalq olduqlarının bir daha şahidinə çevrilirlər. Bildiyimiz kimi, dekabrın 10-da keçirilən Zəfər paradında həmin

texnikaların bir qismi nümayiş etdirilmişdi. Açıq səma altında salınan Hərbi Qənimətlər Parkında Zəfər paradının ən yaddaqalan və rəmzi kompozisiyalardan biri olan Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin işğaldan azad olunan torpaqlarda düşməndən qənimət götürdüyü 2000-dən çox avtomobilin nömrə nişanından hazırlanan lövhə də parkın ərazisində yer alıb.

ERMƏNİ HƏRBİ CİNAYƏTİNİN ƏYANİ SÜBUTU - "İSKƏNDƏR M" RAKETİ

44 günlük Vətən müharibəsi dövründə döyüş meydanında davamlı məğlubiyyətlərə məruz qalan düşmənin insanlıq əleyhinə və müharibə cinayətləri törətməsi bu gün hər kəsə bellidir. İstər ölkəmizdə, istərsə də ölkəmizin hüddurlarından kənarda. Döyüş bölgəsindən uzaqda olan ərazilərə raket zərbələrinin endirilməsi, dinc sakinləri qətlə yetirmələrini dünya görmüş oldu. Həmin faktları xronoloji ardıcılıqla özündə əks etdirən lövhə Parkın giriş hissəsindədir. Burada Şuşaya atılmış "İskəndər M" raketinin qalıqları da var. Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyev Hərbi Qənimətlər Parkının açılışında çıxışı zamanı "Şuşanı bax, bu "İsgəndər-M" raketləri ilə ermənilər atəşə tutmuşdular, deyərək bu raketlərin Ermənistan ordusunda haradan olduğu-

n u etmişdi: "Bu raketlər olmamalı idi. Artıq bu, əyani sübutdur. Ermənistanın hərbi cinayətinin sübutudur və biz cavab istəyirik. Bu ölüm-cül silah Ermənistanın əlinə necə düşdü? Hələ ki, cavab ala bilməmişik. Amma alacağıq. Hər kəs gəlsin, görsün, Şuşanı, bizim qədim şəhərimizi Ermənistan "İsgəndər-M" raketləri ilə məhv etməyə çalışırdı. Şuşanı biz azad edəndən sonra bundan istifadə etdilər. Bizdə kifayət qədər məlumat var. Sadəcə olaraq, biz rəsmi açıqlama gözləyirik. Hər kəs gəlib bunu görəcək. Bu, erməni vəhşiliyinin, hərbi cinayətin növbəti əyani sübutudur". Şuşa ərazisinə "İsgəndər-M" raketinin atılması dünya mətbuatında kifayət qədər rezonans doğurdu və birmənalı qarşılanmadı.

AZƏRBAYCAN ORDUSUNUN DÖYÜŞ ƏZMİNİN, QƏHRƏMANLIĞININ TƏCƏSSÜMÜ

Bu gün Hərbi Qənimətlər Parkına gələnlər nümayiş etdirilən qənimətlər sırasında KUB zenit-raket kompleksi, düşmənin 150-dək ağır texnikası, "T-72" tankları, piyadaların döyüş maşınları, 2S1 "Qvozduka" özüyəriyən artilleriya qurğusu, "Osa" zenit-raket kompleksi və digər eksponatları ilə tanış olurlar. Əlbəttə ki, burada yer alan hər bir eksponat diqqəti cəlb edir. Axı 44 günlük müharibədən əldə olunmuş qənimətlər bizi qələbəyə doğru aparırdı. Xalqımız Zəfər də qazandı. Burada nümayiş olunan hər bir eksponata böyük diqqət kəsilir. Tarixi boyu bu eksponatlara maraq olacaq. Belə ki, parkın diqqəti çəkən hissələrindən olan 30 il ərzində düşməni tərəfindən möhkəmləndirilmiş müdafiə mövqeyi əks olunan, özündə 10 elementdən ibarət mühəndis-maneələr sistemini ehtiva edən ərazidir. Burada 5 metr enində, 3-4 metr dərinlikdə qazılan tank əleyhinə xəndək, mina sahəsi, tank əleyhinə beton dirəklər və metal kirlər, alçaq dirəklər üzərində tikanlı məftildən tor, hündür dirəklərdə məftilli tor, piyada əleyhinə mina sahəsi, az nəzərə çarpan və üçcərgəli lent tipli məftil maneələri, həmçinin səngər üzərində lent tipli məftil maneələr nümayiş olunur. Bu maneələr sistemi Füzuli, Cəbrayıl, Ağdam, Tərtər və Goranboy istiqamətlərində Azərbaycan Ordusu böl-

müharibənin getdiyi dövrdə Mən göstəriş vermişdim ki, nömrələr yığilsın, saxlansın, gün gələcək biz bu nömrələri nümayiş etdirəcəyik. Cənab Prezident "Buraya gələn hər bir insan - Azərbaycan vətəndaşı, ölkəmizə gələcək qonaqlar bunu görəcəklər", deyərək bildirib ki, qoy ermənilər də görsünlər ki, onların bəd əməlləri cavabsız qalmadı: "Budur, onlara verilən cavab. Qarabağ Azərbaycandır!"

"BU GÜN HƏR KƏS BİZİMLƏ HESABLAŞMALIDIR VƏ HESABLAŞACAQDIR"

Öz unikalılığı ilə diqqəti çəkən Hərbi Qənimətlər Parkı müharibənin bütün mərhələsini özündə əks etdirir. Burada nümayiş etdirilən bütün qənimətlər göstərir ki, Qəhrəman Azərbaycan Ordusu döyüş meydanında böyük şücaət, qəhrəmanlıq göstərərək düşməni üzərində qələbə çaldı. 44 gün ərzində ordumuz böyük bir döyüş yolu keçdi. Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, İkinci Qarabağ müharibəsi də bizim gücümüzü göstərdi, müasirliyi göstərdi. Çünki biz XXI əsrin müharibəsini aparmışıq və bu gün artıq sirr deyil ki, dünyanın aparıcı hərbi məktəblərində İkinci Qarabağ müharibəsindəki əməliyyatlarımız, bizim uğurlarımız, Qələbəmiz öyrənilir: "Dünya mətbuatında artıq dəfələrlə məlumat verilmişdir ki, dünyanın aparıcı ölkələri, o cümlədən Amerika Birləşmiş Ştatları, Böyük Britaniya, Almaniya və inkişaf etmiş digər ölkələr İkinci Qarabağ müharibəsinin bütün aspektlərini öyrənirlər. Öz ordularını müasir standartlara, müasir tələblərə uyğunlaşdırmaq istəyirlər. Biz nəinki XXI əsrin müharibəsini nümayiş etdirmişik, biz dünyada heç vaxt olmayan Qələbəni qazanmışıq".

Azərbaycanın Vətən müharibəsindəki qələbəsi onun şanlı səhifəsinə yazılıb. Müzəffər Ali Baş Komandanın dediyi kimi, "Biz yeni realıq yaratmışıq. Biz qan tökərək, cəsarət göstərərək, düşməni qovaraq yeni realıq yaratmışıq. Bu gün hər kəs bizimlə hesablaşmalıdır və hesablaşacaqdır. Bəli, başqa yolları, çarələri yoxdur. Əks təqdirdə, "dəmir yumruq" yenə qılınc kimi başlarının üzərindədir və hər an yenidən işə düşə, sarsıdıcı zərbəsinə endirə bilər".

Bu parkın açılışı 44 günlük Vətən müharibəsindəki tarixi Qələbəmizi Ordumuzun gücünü, işğalçı Ermənistanın isə sarsıdıcı məğlubiyyətini sübuta yetirən məqamları özündə əks etdirir. Şanlı Azərbaycan Ordusu 44 günlük müharibədə erməni ordusunu darmadağın etdi və Hərbi Qənimətlər Parkına üz tutan hər kəs real mənzərənin şahidinə çevriləcək. Hərbi Qənimətlər Parkı Azərbaycanın əldə etdiyi tarixi Zəfərdə düşmənin məğlublğunun nümayiş baxımından böyük əhəmiyyət malikdir və gələcək nəsillər üçün ziyarət yerinə çevriləcək bu məkan Ordumuzun gücünü, ermənilərin məğlub "xalq" olduğunu bir daha nümayiş etdirəcəkdir.

Nazakət ƏLƏDDİNQIZI

Ərdoğan Putinlə Qarabağı müzakirə edib

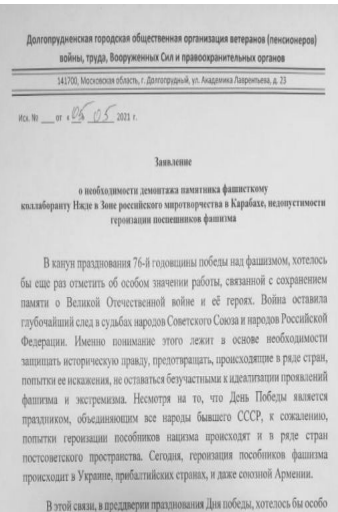
Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasında telefon danışığı baş tutub. SİA-nın məlumatına görə, bu barədə Rusiya prezidentinin mətbuat xidməti bildirib. Qeyd olunur ki, Tərəflər Qarabağ məsələsini, xüsusilə, Rusiya-Türkiyə Birgə Monitoring Mərkəzinin fəaliyyətini müzakirə ediblər. Bundan başqa, prezidentlər arasında Suriyadakı vəziyyət, koronavirus pandemiyası ilə mübarizə və digər məsələlər müzakirə mövzusu olub.

Njdenin Qarabağdakı abidəsi Moskva veteranlarını hiddətləndirib!

Moskvaətrafı Dolqoprudnenski müharibə veteranları, silahlı qüvvələrin və hüquq mühafizə orqanlarının əmək verənləri cəmiyyəti federal hakimiyyətə faşist kollaborantı Njdenin Qarabağdakı abidəsinin demontajı ilə bağlı çağırış edib və xatırladı ki, faşizm xidmətçilərinin qəhrəmanlaşdırılması yolverilməzdir. SİA-ya daxil olan məlumata görə, müvafiq müraciət Rusiya Federasiyasının Xarici İşlər Nazirliyinə və Müdafiə Nazirliyinə göndərilib.

Müraciətdə Njde tərəfindən formalaşdırılmış erməni əsirlərinin vermaxtın "Erməni legionu" sıralarında törətdikləri cinayətlərdən bəhs edilir, onların Polşada, Ukraynada, minlərlə dinc sakinə qarşı qanlı əməlləri, Qərbi Kırmda 20 mindən çox insanı qətlə yetirmələri barədə bəhs olunur. Vurğulanır ki, faşizm üzərindəki qələbə keçmiş SSRİ-nin bütün xalqlarını birləşdirir və təşkilat sözügedən abidənin Qələbə Gününü qeyd etməyə hazırlaşan Rusiya sülhməramlı kontingentinin xidmət etdikləri ərazidə yerləşməsi Avrasiya məkanındakı azsaylı və vahid dəyərləri pozur. Veteranlar həmçinin əmindirlər ki, bu, faşizmin qəhrəmanlaşdırılmasına qarşı prinsipial mübarizə aparan Rusiyanın nüfuzuna zərbə endirir.

Rövşən RƏSULOĞ

Baydenin Putin üçün “qırmızı xətləri”

ABŞ rəhbərliyi Kremlə qarşı sanksiyalar tətbiq edib, amma sanksiyaların, hələlik, heç də çox sərt olmadığı Rusiya tərəfinin davranışlarında özünü göstərir. Məsələ burasındadır ki, bu sanksiyaların hələ bundan sonra hansı istiqamətdə davam edəcəyi də bəlli deyil. Maraqlıdır, Bayden Putinlə Ukrayna və onun xaricində danışıqlar aparmağa cəhd edə bilirmi? Niyə də yox, niyə də etməsin? Buna görə Ağ Ev üçün çox müəbit şərait var və bundan istifadə edilməyəcəyini kimsə iddia edə bilməz.

Co Bayden, Putin rejiminə sözün əsl mənasında, həqiqətən ağır bir zərbə vurdu. Üstəlik, vurmadığı zərbələri də bundan sonra vurmaq imkanları barədə xəbərdar etdi. İlk baxışdan hər şey Ağ Evin Moskva ilə qarşıdurmanı yeni bir səviyyəyə qaldırması kimi görünür. Kremlə əlaqəli fərdlərə və şirkətlərə tətbiq olunan sanksiyalara və Rus diplomatların qovulmasına əlavə olaraq, Rusiyanın xarici borcuna qarşı tədbirlər də görüldü.

Bundan əlavə, Amerika prezidenti, “ABŞ-ın Milli Təhlükəsizliyinə, Xarici Siyasətinə və İqtisadiyyatına Qeyri-adi və Həddindən Artıq Təhlükələr Səbəbindən Ölkədə Fövqəladə Vəziyyət”, adlı bir direktiv də imzalayıb. Əslində, bunlar hamısı, ABŞ prezidentinə bundan sonra Konqresin iştirakı olmadan öz əmrilə sanksiyalar tətbiq etməyə imkan verən bir hüquqi sənəddir.

ABŞ sanksiyaları, yaxud Putin üzərində “Damokl qılıncı”

Rusiya dövlət borcuna qarşı Baydenin sərəncamlarının dərcindən sonrakı ilk saatlarda sosial şəbəkələrin səs-küy salması, sanksiyaların fonunda xüsusi bir şey deyil. Tramp administrasiyası da milli borc barədə danışmış istiqrazların alınması qadağan edilib. Doğrudur, Baydenin direktivi rubl istiqrazları almağı qadağan edir. Ancaq nəzərə almaq lazımdır ki, yalnız birbaşa Rusiya dövlətindən almaq qadağan olunur. Lakin bunları, məsələn, hansısa bir Rusiya bankından, hətta dövlətə bağlı bir bankdan almaq istənilsə, heç kimsə söz deyilməz.

Kreml üçün ən xoşagəlməz məqam tamamilə başqadır. Belə ki, fərmanın mətninə görə, bundan sonra Bayden və Ağ Evin gələcək varisləri qanunvericilərle məsləhətləşmədən, Kremlin düşüncüləri hər hansı bir hərəkətə görə sanksiya tətbiq edə bilməsi daha xoşagəlməz məqamdır. Rusiya, belə çıxır ki, hakim elitanın üzvlərinin, həyat yoldaşları və yetkin uşaqları da daxil olmaqla, prezidentin bu düşmənin hərəkətlərdə ən kiçik dərəcədə iştirakçı hesab edəcəyi hər hansı bir şirkət və fərdə qarşı da düşməndir. Tanınmış bir Qərb ma-

liyyə analitikinə bu münasibətlə dediyi kimi, “Damokl qılıncı əvvəlkindən beş qat daha böyük və beş qat daha kəskin şəkildədir.”

Bəs bütün bunlar yaxın gələcəyə necə təsir edəcək? Baydenin Putinlə telefonda danışmış görüşməyi təklif etməsindən cəmi bir neçə gün keçib və sanki Putin bu anı ələ keçirməyə, zirvənin təşkili prosesinə gicikmədən başlamağa tələsdirdi hiss olunur. Məsələ burasındadır ki, qeyd olunan təklifdən dərhal sonra sanksiyaların tətbiqi, ilk baxışdan, zirvəyə ümidləri basdırmaq deməkdir. Zirvə toplantılarına hazırlıq hər iki tərəfin müəyyən bir təminatlı olmasını nəzərdə tuturdu. Amma birdən sanksiyalar ortaya atıldı ki, bu da ümidləri puça çıxarıb.

ABŞ öz cizgilərini Rusiyaya bəyan edir

Əslində sanksiyalar gələcək üçün “qırmızı xətlər” anlamına gəlir. Doğrudur, Rusiya lideri Putinin bundan sonra hələ nələrsə edəcəyi, hansısa adekvat tədbirlər görəcəyi də gözlənilir. Heç şübhəsiz ki, o əl-qolunu yanına salıb bütün bunları izləməklə işini bitirmiş hesab etməyəcək. Ola bilsin ki, Putin əvvəlcə Amerikanın diplomatlarını da qova bilər. Yaxud, Azadlıq Radiosunun onsuz da yarı qapalı bürosunun bağlanması, ya da Twitterin bloklanması da gündəmə gətirilə bilər. Amma bu heç də onun qırmızı xətləri siləcəyi anlamına gəlmir. Hər bir halda artıq ABŞ öz cizgilərini Rusiyaya bəyan etmiş oldu.

Rusiyalı ekspertlər hesab edirlər ki, ABŞ lideri Baydeni nə Ukrayna, nə Donbass, nə də həmin ərazilərdə atəşkəs, yaxud hansısa sülh maraqlandırmır. Əksinə, onların fikrincə, mövcud vəziyyətdən istifadə etmək və yararlanmaq

ABŞ üçün daha maraqlıdır. Əslində qalanda, bu fikirlər hər kəsi düşündürür. Doğrudan da Bayden niyə Ukraynadakı, Donbasdakı vəziyyətə görə narahat olmalıdır? Yeni, okeanın o tərəfində olan bir ölkə rəhbəri, bunun, münəfişə ocaqlarında olan vəziyyətin öz ölkəsi üçün təhlükəli olacağını təbii ki,

düşünür. Heç ağılından keçirir. Bu halda niyə Bayden belə sərt reaksiyalar verir və Rusiya ilə çəkinmədən təhdid dililə danışır?

Əlbəttə ki, ABŞ və Rusiya arasında münasibətlərin ola bilsin, nə zamansa normallaşdığı qənaətinə gəlir. Bəlkə də bir vaxtlar ələ hesab olunub ki, ABŞ və Rusiya bir-biri ilə münasibətlərinə aydınlıq gətirib. Amma indi görünür ki, Ağ Ev hər zaman Kremlə qarşı rəqib mövqedə olub və indi hansısa imkanlar, yaxud ortaya çıxan şəraitdən yararlanaraq öz mövqeyinin dəyişmədiyini hətta utanmadan nümayiş etdirir. Bayden şəxsən ABŞ prezidenti seçkilərində Rusiyanın “fəaliyyətinə” görə “qisas” haqqında da düşünür və əslində, Putin özü də bunun fərqləndirir. Əbəs yerə deyildi ki, Rusiya tərəfi bunun yanlış olduğunu dərhal bəyan edib. Amma görünür Amerika liderini inandırmaq mümkün olmayıb. Məhz buna görə də, baxmayaraq ki, şəxsən özü görüş təklifi edib, Bayden hələ də öz bildiyindədir.

Baydenin açıqlamaları ancaq yeni bir gərginlik dövrünə səbəb ola bilər

Baydenin iddiaları misilsizdir deyə düşünenlər, onu tənqid edənlər də var. Rusiya Elmlər Akademiyası ABŞ və Kanada İnstitutunun tədqiqatçısı Pavel Koşkinin də qeyd etdiyi kimi, Amerika prezidentlərindən heç biri bu günə qədər Rusiya liderləri haqqında belə sərt açıqlamalar verməyə cəsarət tapmayıb. Koşkin deyir ki, Tramp prezident olaraq Baydenin siyasi təcrübəsinə sahib olmasa da, belə intriqalardan çox qaçırdı. “Bayden çox laqeyd davranır, hansı ki, bu statusa sahib bir insan üçün bu qəbul ediləməzdir”, deyər Koşkin bildirir.

rir.

Ekspertin fikrincə, bu sərtliyin bir səbəbi də ABŞ-dakı siyasi iqlim, şərait ola bilər. Belə ki, Demokratlar Rusiyanı bəyənmedikləri üçün Respublikaçılar ilə birleşərək Baydenə təzyiq göstərərək onu sərt davranmağa məcbur ediblər. Koşkinə görə, Bayden özü, Rusiyanın ABŞ-dakı seçkilərə təsir dairəsi mövzusunda diqqət yetirərək öz “qiymətini” artırmağa cəhd edir və “Putinlə bərabər təmasda danışa biləcək güclü bir prezident” imicini qorumağa çalışır. Amerika prezidentinin Putini yaxşı tanıdığı barədə sözləri, onun fikrincə, sözün əsl mənasında qəbul edilməzdir. Ekspertin fikrincə, ümumiyyətlə, Baydenin açıqlamaları yeni bir gərginlik və sanksiya dövrünə səbəb ola bilər, lakin bu, diplomatların qovulmasına gətirib çıxarması demək deyil.

Rusiya Beynəlxalq İşlər Şurasının proqram direktoru İvan Timofeyev görə isə, Baydenin sözləri birbaşa Rusiyaya qarşı sanksiyalara səbəb olmayacaq. Sanksiyalar qanuni bir mexanizmə ehtiyac duyur və bu, məxfiləşdirilməmiş ABŞ kəşfiyyat hesabatı ilə təmin edilir. Eyni zamanda, o, Rusiyaya qarşı ittihamların həcmi kiçik olacağını və irimiqyaslı sanksiyaların gözlənilməsi lazım olduğunu söyləyib.

Ekspert hesab edir ki, Rusiyanı kimyəvi silahdan istifadə etməkdə günahlandırmaq əlaqəli yeni bir məhdudiyyət olmayacaq və kosmik sektordakı sanksiyalar amerikalıların özləri üçün də faydalı deyil. Timofeyev xatırladır ki, ABŞ-ın təzyiqindən qorxaraq bir sıra xarici firmalar lazımi komponentlərin tədarükünü belə dayandırılıbsa da, layihə davam edir. Yeni, heç də qorxu hissi ölkəni bürüməyib.

Bir sözlə, ABŞ prezidenti Co Bayden hansısa sanksiyalarla Rusiyanı diz çökürəcəyini düşündürdüsə də, indi yanlışlığının fərqləndirir. Qeyd olunduğu kimi, ABŞ prezidentinin bu addımları yalnız gərginliyə səbəb ola bilər və Bayden özü də bunu yaxşı başa düşür. Əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi, Rusiya tərəfinin məsələyə laqeyid, saymaz yanaşması vəziyyətin ABŞ tərəfindən təqdim olunduğu kimi ciddi olmadığını, sadəcə gərginliyin artdığını təsdiqləyir. Amma, bu o demək deyil ki, hadisələr beləcə davam edəcək, gərginlik artmayacaq, yaxud azalmayacaq. Hər bir halda vəziyyətin dəyişməsi, yaxud beləcə qalması tərəflərin yanaşmalarından, münasibətindən, ələlxusus “qırmızı xətlər”dən birbaşa asılıdır.

İnam Hacıyev

Ağıllı kənd nədir, necə tətbiq olunacaq?

Zərdüşt Quluzadə

Dünyamız günü-gündən inkişaf edir və bütün yönəldə bu yeniliklər öz praktikasını tapmaqdadır. Ağıllı kənd də ictimaiyyətin maraqla qarşıladığı proyektlərdəndir. Bu cür ərazilər özünü bütün alternativ enerjilərlə təmin edir və kənddən heç bir yardıma ehtiyac duymur. Bu cür kəndlərin günəş panelləri, su elektrik stansiyaları, su təchizatları olur, tibb, təhsil ilə özünü təmin edir. Beləliklə özü-özünü tamamilə idarə edir. Nəticədə kənd yerlərində daha yüksək yaşayış səviyyəsi təmin olunurdu. Bu ideya ilk dəfə XXI əsrin əvvəllərində öz praktikasını tapsa da ilk ideya mənbəyi, anarxist kəndlərdə görülüb. Belə ki, bu anarxist kəndlər, daha da radikal səciyyə daşıyaraq özünü nəinki alternativ enerji və xidmət sahələri ilə hətta tekstil, kommunikasiya, inşaat, istehsalat və. s ilə təmin edirdi. Belə kəndlərdə pul-əmtəə olmur, natural təsərrüfat hökm sürürdü. Bu anarxist kəndlər öz praktikasını daha az tapsa da ağıllı kəndlər artmaqdadır.

XXI əsrin əvvəllərində yaramağa başlayan bu ideya öz tətbiqini dünyanın dörd bir yanında tapıb. Qərb ölkələrində, Amerikada, Misirdə yaranmağa başlayan bu proyekt olduqca əhatəli maraq doğurub. Asiya ölkələri isə bu proyektlərdə Qərbi belə geridə qoyublar. Xüsusən də əhali sıxlığı olan Çin və Hindistanda ağıllı kənd və şəhər proyektləri uğur qazanır. “Schneider Electric”, “IBM”, “Microsoft”, “Cisco” kimi şirkətlər bu proyektə dəstəkləyir və maliyyələşdirir.

Bu proyekt bir növ yarışma, inkişaf və güc göstəricisi kimi qəbul olunur. Hər il dünyanın ən ağıllı şəhəri seçilir və mükafatlandırılır. Məsələn, 2015-ci ildə bu mükafatı Barselona almışdısa, digər ilin mükafatı Avstraliyada idi.

Azərbaycanda isə bu yöndə mütəxəssis olmadığı üçün, strateji tərəfdaş və dost ölkə olan İsrail ağıllı kənd və şəhər proyektini bizim üçün edəcək. Təsədüfi deyil ki, Təl-Əviv 2014-cü ildə ən ağıllı şəhər seçilib. Məlum olduğu kimi pandemiyanın dünyanı lərzəyə gətirdiyi bir dövrdə, həm də müharibə dərhal bitən kimi, belə bir addım atmaq, Azərbaycan dövlətinin gücünü və inkişafa olan qətiyyətini göstərir.

Bu proyektin Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində olması isə cənab Prezident tərəfindən düşünülmüş addımdır. Belə ki, bu ərazilərdə 30-a yaxın su elektrik stansiyası olsa da tam yararsız vəziyyətdə idilər. Bu ərazidə ağıllı kənd proyektinin keçirilməsi isə Qarabağın artıq əmin əllərdə olduğunu dünyaya göstərəcək. Digər tərəfdən isə ağıllı kəndlərin anarxist ideologiyadan bəhrələnməsinə baxmayaraq, Azərbaycanadakı tətbiqi, idarəçiliyimizin necə də azad fikirli və qlobal düşündüyünü bir daha göstərir.

Ali Baş Komandanımız, Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi “Mən demişəm. Biz bu torpaqları cənnətə çevirəcəyik və biz bundan sonra, bu torpaqlarda əbədi yaşayacağıq. Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!”. Boshuna deyil ki, ağıllı kənd proyektini həqiqətən də cənnəti bizə Qarabağda yaşadacaq. Azərbaycandakı ağıllı kəndlərin göl, istirahət mərkəzindən tutmuş, fiber-optik interneti və kənd boyu təhlükəsizlik kameraları olacaq. Enerjini əldə edərkən ətraf mühitə verdiyi minimum zərərle ekologiya dostu olacaq bu proyekt demək olar ki, xətasızdır. Bu kəndlər təsərrüfat üzrə də təkmilləşərək, ən son texnologiyalarla təchiz olunmuşdur.

Prezidentimiz artıq ağıllı kəndlərin təməlini qoymuşdur. Bu təməlqoyma mərasimi zamanı ağ geyərcinlərin buraxılması isə bütün dünyaya sülh və əmin-amanlıq mesajı vermişdir. Bu cür proyektin və işlərin görülməsi çox müsbət haldır və hər bir Azərbaycan vətəndaşını sevindirir. Çox yaxında Zəngilanda, Ağalıdakı ağıllı kəndi görmək ümidi ilə.

Ulu öndər Heydər Əliyev milli dövlət

Müasir Azərbaycan dövlətinin yaranması və inkişafı U

Tarixi faktlar və reallıqlar göstərir ki, hər bir dövlətin müstəqillik əldə etməsi və inamlı inkişafını təmin edən strateji amillərdən biri liderlik fenomenidir. Tarixi-siyasi, coğrafi şəraitdən, siyasi sistemin xüsusiyyətindən asılı olmayaraq, liderlik fenomeni milli dövlətin formalaşmasında və inkişafında həlledici rola malikdir. Bu mənada, bu gün Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi mövcudluğu və inkişafı liderlik amili ilə birbaşa bağlıdır. Ölkəmizin inkişafında, gələcəyə əmin addımlarla irəliləməsində lider fenomeni müstəsna əhəmiyyətə malikdir. İnkaredilməz reallıqdır ki, Azərbaycan xalqı və dövlətinin tarixin səhnəsində özünəməxsus yer tutmasını, gerçək müstəqilliyini əldə edərək qoruyub saxlamasını təmin edən dahi şəxsiyyət, əbədiyaşar lider, Ulu Öndər Heydər Əliyev olmuşdur.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev və Azərbaycanın intibah səhifəsi

**Aydın Hüseynov
Milli Məclisin
deputatı, YAP Təftiş
Komissiyasının üzvü**

Ulu Öndərin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi bütün dövrlər minilliklər boyu davam edən

dövlətçilik tariximizin şanlı səhifəsidir. Bu mərhələ Azərbaycanda müstəqilliyin əbədi və dönməz xarakter alması, dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsi, iqtisadi inkişaf üçün möhkəm təməlin yaradılması, milli-mənəvi yüksəliş, hər bir fərdin özünü layiqli vətəndaş olaraq dərk etməsi ilə müasir tariximizə əbədi həkk olunmuşdur.

Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı, gələcək tərəqqisi üçün möhkəm əsasların yaradılması zəngin təcrübəyə, böyük istedadla, parlaq zəkaya, ali mənəvi keyfiyyətlərə, yüksək siyasi idarəçilik və liderlik qabiliyyətinə, tükenməz enerjiyə malik Heydər Əliyevin sosial-iqtisadi strategiyasının həyata keçirilməsi nəticəsində mümkün olmuşdur.

1969-cu ildə Dahi Öndər Heydər Əliyevin respublikamıza rəhbərlik etməsi ilə başlanan şərəfli missiya sayəsində Azərbaycanın siyasi və iqtisadi inkişafının əsasları yaradılmışdır. Onun əsas qəyəsi ölkəmizi ittifaq miqyasında əsas respublikalardan birinə çevirmək, həyata keçirilən inkişaf proqramlarını insanların sosial həyatına, iş yerlərinin və sənaye komplekslərinin yaradılmasına, təhsilə, səhiyyəyə, elmə, mədəniyyətə, incəsənətə, idman sahələrinin dirçəlişinə nail olmaq idi. Həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlər sayəsində respublika iqtisadiyyatında mühüm struktur dəyişiklikləri aparıldı, Azərbaycan sovet respublikaları arasında xammal mənbəyi sayılan aqrar respublikadan inkişaf etmiş sənaye ölkəsinə çevrildi, sənaye və kənd təsərrüfatının bütün sahələrində inkişafa nail olundu, yeni sənaye sahələri yaradıldı, istehsalatı bilavasitə bağlı olan elmi-tədqiqat sahələrinin inkişafına diqqət artırıldı. Müxtəlif texnologiyaların istehsalatı tətbiqi sayəsində Azərbaycan SSRİ-də qabaqcıl mövqeyə yiyələndi, istehsal olunan məhsulların keyfiyyəti yaxşılaşdı.

1969-1982-ci illərdə respublikamızın iqtisadiyyatında ciddi keyfiyyət dəyişiklikləri baş verdi. Ulu Öndərin rəhbərliyi sənaye sahəsində dərin islahatlar aparmaqla respublikamızda sənayeləşmənin əsası qoyuldu. Sənaye

iqtisadiyyatın əsas güc mərkəzinə çevrildi. Həyata keçirilən məqsədlə dövlət proqramlarının icrası nəticəsində təkcə Azərbaycan üçün deyil, ittifaq respublikaları və xarici ölkələr üçün strateji əhəmiyyət kəsb edən iri sənaye obyektləri, Dərin Özülər Zavodu, Bakı Məişət Kondisionerləri Zavodu, Cənubi Qafqazın ən iri Poladtökmə zavodu, Gəncədə Əlvan metallar zavodu, Ələtdə Ağac emalı kombinatı, Naxçıvanda və Sumqayıtda Şüşə zavodları və digər güclü sənaye müəssisələri yaradılaraq istifadəyə verildi. Əgər 1969-cu ilədək Azərbaycanda 735 böyük sənaye obyekti ti-

İtəçiliyimizin ideya təməlini qoyub

Ulu Öndər Heydər Əliyevin titanik fəaliyyəti ilə bağlıdır

kılmışdısa, Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi ilk dövrdə, yəni cəmi 14 il ərzində onların sayı 1048-ə çatmışdı. O dövrdə Azərbaycanın sənaye müəssisələrində istehsal olunan 350 adda məhsul dünyanın 65 ölkəsinə ixrac edilirdi. Bu, SSRİ miqyasında ən böyük iqtisadi hadisə idi. Respublikamızda neftməşinçayırması və neftayırma sənayesinin yenidən qurulması həyata keçirildi ki, bu da müstəqillik dövründə yeni neft strategiyasının uğurla həyata keçirilməsində mühüm rol oynadı. Azərbaycanın neftməşinçayırma sənayesinin yeni sahələri yaradıldı. Bunun nəticəsində 1975-ci ildə respublikada ümumi neft və qaz hasilatının həcmi 3 dəfəyə yaxın artaraq 27,1 milyon tona çatdı. 1982-ci il dekabrın ilk günlərində Azərbaycan və keçmiş SSRİ-nin siyasi tarixində mühüm əlamətdar hadisənin əsası qoyuldu. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Siyasi Bürosunun üzvü və SSRİ Nazirlər Soveti Sədri birinci müavini vəzifəsinə təyin

liderliyi ilə həyata keçirilən, Prezident İlham Əliyevin "XXI əsrin layihəsi" adlandırdığı "Cənub qaz dəhlizi" layihəsi isə enerji əməkdaşlığımızı genişləndirərək Azərbaycanı Avropanın böyük təbii qaz təchizatçılarından birinə çevirməkdədir. Azərbaycanla Türkiyə arasında dünyanın ən böyük enerji layihələrindən olan TANAP layihəsinin icrasına başlanılması və istifadəyə verilməsi, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun açılışı enerji-nəqliyyat sahəsində uğur dastanının şanlı səhifələridir.

44 gün ərzində tariximizin Zəfər Səlaməsi yazıldı

Bəli, 17 il öncə deyilənlər, bu gün öz müsbət nəticəsini verib. Ulu Öndər Heydər Əliyev: "İnanıram ki, mənim axıra çatdırıbilmədiyim tələyüklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdırıbilməyə qadirdir. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyə böyük ümidlər bəsləyirəm", vəsiyyətini reallaşdıran Prezident İlham Əliyev bütün sahələrdə, son 17 ildə özünü dəfələrlə isbatlayıb. Bu reallığı Azərbaycan xalqı görür və bəlkə də bu son 30 ildə bu qədər qürurlu olmamışdı - 44 gün ərzində tariximizin Zəfər Səlaməsi yazıldı, Bütövləşən Azərbaycanımız - Qarabağ Azərbaycanımıza qovuşdu. Məhz bu Böyük Qələbə Prezident İlham Əliyevin sözlünə, vədinə sadıq qalan dövlət başçısı imicini qazanması bütün sahələrdə təsdiqlənməsinin reallığıdır. Bu yerdə Prezident İlham Əliyevin 2003-cü ildə keçirilən andıçma mərasimində söylədiyi bu fikirləri bir daha yada salmaq yerinə düşər: "Mən Azərbaycanın xoşbəxt gələcəyinə inanıram. Öminəm ki, ölkəmiz bundan sonra da inkişaf edəcək, daha da güclənəcəkdir. Azərbaycanda demokratiya daha da inkişaf edəcək, siyasi plüralizm, söz azadlığı təmin olunacaqdır. Ölkəmiz müasir dövlətə çeviriləcəkdir. Bütün bunları etmək üçün Azərbaycanda çox işlər görmək lazımdır. Ancaq bütün bunları həyata keçirmək və Azərbaycanı qüdrətli dövlətə çevirmək üçün, ən başlıcası, ölkədə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasəti davam etdirilməlidir. Bu gün yüksək kürsüdən çıxış edərkən, mən Azərbaycan xalqına söz verirəm ki, bu siyasətə sadıq qalacağam, heç vaxt bu yoldan dönməyəcəyəm, Heydər Əliyevin siyasətini davam etdirəcəyəm".

Bu gün artıq verilən bütün vədlər reallaşdı. Dövlət başçısı əldə olunan Qələbə zamanı xalqa müraciətində də bildirmişdir ki, Azərbaycanda bundan sonra da Heydər Əliyevin siyasətini davam etdirəcək: "Azərbaycanı qüdrətli dövlətə çevirmək üçün ən başlıcası, ölkədə Heydər Əliyevin siyasəti davam etdirilməlidir. Bu gün yüksək kürsüdən çıxış edərkən mən Azərbaycan xalqına söz verirəm ki, bu siyasətə sadıq qalacağam, heç vaxt bu yoldan dönməyəcəyəm, Heydər Əliyevin siyasətini davam etdirəcəyəm", deyərək son 17 illik Prezidentlik fəaliyyətinin nəticəsidir ki, son 30 il ərzində həsrətində olduğumuz Qarabağ Azərbaycanımızla, haqq və şərəf işimiz olan, Azərbaycan Respublikamızın suverenliyi və ərazi bütövlüyümüzə və nəhayət Qələbə Zəfərimizə nail olduq".

Bir sözlə, deyilənləri yekunlaşdıraraq, demək istərdim ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin ideyaları və əməlləri Onun siyasi və layiqli varisi qalib Sərkərdə, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin daxili və xarici siyasətində müstəqil Azərbaycanın yeni-yeni zirvələri fəth etməsinə böyük imkanlar yaradıb və bu, əbədi olaraq belə olacaq!

edildi. Bu vəzifədə işləyərkən Heydər Əliyev SSRİ-nin iqtisadi, sosial və mədəni həyatının ən mühüm sahələrinə rəhbərlik edib. Heydər Əliyev həmişə qurub-yaratmaq, inkişaf etdirmək amalı ilə çalışmış və hansı vəzifədə olmasından asılı olmayaraq dövlət işlərinə sədaqətlə xidmət etmişdir. Onun təşəbbüskarlığı və gərgin əməyinin məhsulu olan Baykal-Amur magistralı, dəmir yolları, körpülər, yol və genişmiqyaslı nəqliyyat qovşaqları, infrastruktur layihələri, mühüm strateji dövlət obyektləri tikilib istifadəyə verilmişdir.

Azərbaycanın ciddi sınaq dövrü

Müstəqilliyin ilk illəri Azərbaycan üçün ciddi sınaq dövrü olmuşdur. Müəssisələr arasında mövcud əlaqələrin pozulması, o dövrdəki siyasi rəhbərliyin səriştəsizliyi, Ermənistanın təcavüzü nəticəsində Azərbaycan ərazisinin 20%-nin işğalı, 1 milyondan çox soydaşımızın doğma yurd-yuvasından didərgin düşməsi, Azərbaycanın iqtisadi, siyasi, informasiya blokadasına alınması ölkənin sosial-iqtisadi həyatında xaos gətirib çıxarmışdı. 1991-1994-cü illər ərzində ölkə iqtisadiyyatında ÜDM hər il orta hesabla 16,5% azalmışdı. Tənəzzül meyli sənayedə xüsusilə kəskin xarakter almış, 1985-ci ilə nisbətən sənaye istehsalının həcmi 1993-cü ildə 50%-ə qədər azalmışdı. 1991-ci ildən etibarən inflyasiya

səviyyəsi dəfələrlə artaraq, 1994-cü ildə 1764%-ə çatmış, büdcə kəsirinin ümumi daxili məhsula nisbəti 13%-ə qədər olmuş, 1992-1994-cü illərdə xarici ticarət dövriyyəsinin həcmi 42% azalmışdır.

Yalnız Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev xalqın yekdill çağırışı ilə hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra respublikamızda sabitlik təmin edildi, inkişafın bünövrəsi qoyuldu, irimiqyaslı iqtisadi islahatlara başlanıldı. Azərbaycan Ulu Öndərin uzaqgörən siyasəti və qətiyyətli rəhbərliyi sayəsində parçalanma təhlükəsindən xilas olaraq yeni bir inkişaf dövrünə qədəm qoydu. 1994-cü ildə dünyanın aparıcı neft şirkətləri ilə "Əsrin müqaviləsi" imzalandı və bununla da ölkənin enerji təhlükəsizliyinin möhkəm təməli qoyuldu. Neft müqavilələrinin imzalanması nəticəsində xarici investisiyaların ölkə

iqtisadiyyatına cəlb edilməsi təmin olundu, Azərbaycanın beynəlxalq əhəmiyyətli strateji-iqtisadi layihələrə qoşularaq dünyanın qabaqcıl dövlətləri ilə iqtisadi əməkdaşlığı dərinləşdi. 1995-2003-cü illərdə iqtisadiyyatın əsas güc mənbəyi olan enerji resurslarının dünya bazarlarına çıxarılması və yüksək neft gəlirlərinin əldə olunması iqtisadi inkişafı təmin etdi.

Ulu Öndər Heydər Əliyev neft strategiyasının əsas istiqamətlərindən biri kimi, Azərbaycan neftinin dünya bazarlarına nəqlini və

cib hesab edirdi. Bu məqsədlə müəyyənləşdirilən ən uğurlu marşrut Bakı, Tbilisi və Ceyhanı birləşdirən boru kəmərinin çəkilməsi idi. Həmin dövrdə müxtəlif xarici qüvvələrin təxribatlarına və təzyiqlərinə baxmayaraq, Heydər Əliyevin əzmkarlığı və qətiyyəti nəticəsində Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəmərinin çəkilməsinə dair sazişin imzalanması mümkün oldu. Türkiyə-Gürcüstan-Azərbaycan dövlətlərinin birliyi, Amerika Birləşmiş Ştatlarının dəstəyi nəticəsində, ən əsası isə Ulu Öndərin əzmkarlığı sayəsində bəzələrinin əfsanə hesab etdiyi layihə reallığa çevrildi.

Azərbaycanın ötən 17 illik şanlı və zəngin tarixi bizim üçün qürur mənbəyidir

Ulu Öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu möhtəşəm inkişaf səlaməti onun siyasi varisi, yeni güclü lider İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilərək Azərbaycanın inkişaf piramidasının yeni obrazını yaratdı. 2003-cü ildən sonra inkişafının yeni mərhələsinə qədəm qoyan Azərbaycanın ötən 17 illik şanlı və zəngin tarixi bizim üçün qürur mənbəyidir. Ötən illər ərzində ölkəmiz sürətli iqtisadi tərəqqiyə çatıb, dünyanın ən inkişaf etmiş dövlətlərindən birinə çevrilib, ölkəmizin hər bir vətəndaşı layiqli və ləyaqətli sosial həyat, şəraitlə təmin olunmuşdur. Prezident İlham Əliyev dövlət başçısı kimi fəaliyyətə başladığı ilk gündən demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlətin quruculuğu istiqamətində yorulmaq bilmədən inamla, inadla çalışmış, hər bir vətəndaşın rəhbəri olmaq üçün diqqət və qayğısını əsirgəməmiş, ölkəmizdə möhkəm tolerantlıq mühiti yaratmış, irqindən, milliyyətindən, sosial mənşəyindən, dilindən və dinindən asılı olmayaraq şəxsiyyətin hüquq və azadlıqlarının hərtərəfli və etibarlı müdafiəsini təmin etmişdir.

YAP Sədri, Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti, prinsipliliyi və beynəlxalq aləmdə böyük nüfuzu sayəsində Azərbaycan dünyanın siyasi və iqtisadi məkanında mövqeyini gündən-günə gücləndirir. Azərbaycanın təşəbbüskarı olduğu transmilli layihələr hazırda Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində mühüm rol oynayır. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft, Cənubi Qafqaz Boru Kəməri vasitəsilə Xəzər dənizinin enerji resursları region ölkələrinə və Avropaya nəql edilir. Son illərdə reallaşdırılan ən mühüm layihələrdən olan, Azərbaycanın təşəbbüsü və

Bəşəriyyətin Heydər Əliyev dühası - Müstəqil Azərbaycanın memarı

Hər bir tarixi şəxsiyyətin xidmətləri mənsub olduğu xalqın yaddaşında əbədi qalır, ancaq bununla məhdudlaşmır. Çünki elə dühalar var ki, onlar həm də bəşəri əhəmiyyətli işlər görürlər. Azərbaycan xalqının görkəmli oğlu Heydər Əliyev məhz həmin şəxsiyyətlərdəndir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev demişdir: "Heydər Əliyevin timsalında biz əyani şəkildə görürük ki, şəxsiyyətlərin tarixdəki rolu bəzi hallarda əvəzolunmaz olur. Heydər Əliyev şəxsiyyəti, Heydər Əliyev dühası bugünkü Azərbaycanın uğurlu inkişafının təməlinə dayanan bir amildir".

Bəli, bu gün müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqının və dövlətinin müstəqilliyi, inkişafı naminə böyük və əvəzedilməz işlər görmüş, bununla bağlı tarixi proseslərə təsir göstərmiş ümummilli lider Heydər Əliyev hər zaman fəxr edəcəyimiz, qürur hissi ilə xatırlayacağımız dahi tarixi yaradan şəxsiyyətdir. Bütün ömrünü dövlətimizin möhkəmlənməsinə, gələcək inkişafına sərf etmiş, əməlləri ilə xalqın sonsuz məhəbbətini qazanmış, bu günkü müstə-

sevinməyənələr belə etiraf edir.

15 iyun 1993-cü il - Millət üçün qururverici, düşmən üçün isə öldürücü fəaliyyətin ilk addımı idi

1993-cü ilin 15 iyun günü xalqımız üçün yeni bir başlanğıc, ictimai tərəqqidə keyfiyyətə yeni bir mərhələ idi. 15 iyun əsl qurtuluş tarixi olmaqla yanaşı, Azərbaycanda xaosdan, böhrandan, anarxiyadan inkişafa, sabitliyə doğru gedən yolun başlanğıcı idi. Bu tarixi yaradan isə yenə də Azərbaycanın inkişafında, müstəqilliyində, gələcəyində müstəsna rol oynayan, daim xalqına arxalanan və xalqına arxa olan insan- çoxmillətli dövlətçilik tariximizdə ilk dəfə ümummilli lider səviyyəsinə yüksəlmiş Heydər Əliyev idi. 15 iyun 1993-cü il Millət üçün qururverici, düşmən üçün isə öldürücü fəaliyyətin ilk addımı idi. Çünki 1991-

1993-cü illərin xaos və rüsvayçı durumundan ilk etapda sabitliyə, oradan da dayanıqlı inkişaf müstəvisinə çıxmaq daha məntiqi olardı. Ulu öndər məhz bunu həyata keçirdi. Həmin müddətdə Azərbaycanın daxili sosial-siyasi və iqtisadi mühiti sabit ritmə düşdü. Bütün sahələrdə inkişaf özünü göstərdi. Səmərəli neft siyasəti sayəsində Heydər Əliyev ölkənin iqtisadi sisteminin bütün sahələrində dinamik inkişafı təmin edə bildi. "Əsrin müqaviləsi", Bakı-Ceyhanla bağlı prinsipial qərarın qəbul edilməsi və onun ardıcıl şəkildə həyata keçirilməsi, dövlət quruculuğu sahəsində konkret proqramların reallaşdırılması, xarici siyasətdə Azərbaycan modelinin formalaşdırılması, beynəlxalq təşkilatlarla aktiv diplomatiya müstəvisində əlaqələrin inkişaf etdirilməsi, əhalinin sosial təminatının ardıcıl olaraq güc-

ləndirilməsi, ordunun hərbi qüdrətinin yüksələn xətlə artırılması bir-başına Heydər Əliyevin gərgin əməyinin nəticələridir.

Yeni Azərbaycan Partiyası - müstəqilliyimizin bələdçisi

Ulu Öndərin ən böyük xidmətlərindən biri Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasıdır. 1992-ci il noyabrın 21-də təsis konfransı 550 nümayəndənin iştirakı ilə keçirilən YAP-ın sıralarında bu gün 750 mindən artıq üzvün birləşməsi Heydər Əliyev siyasətinə dəstəyin ifadəsidir. Yeni Azərbaycan Partiyasının əsas məqsədi, məramı Heydər Əliyev ideyalarını yaşatmaq, bu ideyalar əsasında Azərbaycanın inkişafının davamlılığını təmin etməkdir. Fəaliyyətə başladığı dövrdən bu günə qədər YAP tutduğu yola sadıq olmuş, daim Azərbaycanın daha da qüdrətlənməsinə, çiçəklənməsinə, əhalinin sosial rifah halının yaxşılaşmasına səy göstərmişdir. Söz və əməl birliyi YAP-ın cəmiyyətdə nüfuzunun artmasında stimulyerici amildir. Partiyaya milyonların sevgisi, dəstəyi şeksizdir. 11 aprel prezident seçkiləri bunu bir daha təsdiqlədi. 2003-cü ildə qələbəsi ilə Heydər Əliyev siyasətinin uğurla davamına yol açan Prezident İlham Əliyev son 18 ildə gördüyü işlərə söykənərək 2008, 2013 və 2018-ci il prezident seçkilərində bir daha qələbə qazanmaqla Azərbaycanın davamlı inkişafını təmin edir.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Yeni Azərbaycan Partiyasının əsas ideoloji dayaqları müstəqillikdir, azərbaycançılıqdır, müasirlikdir, inkişafdır, sosial rifahdır, iqtisadi və siyasi islahatlardır. Keçirilən hər bir seçki prosesində hədəfini seçdiyi şüarla ifadə edən Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın müstəqillik tarixinin bələdçisidir. Möhtərəm Prezidentimiz partiyanın yaranmasının 25 illiyi münasibətilə keçirilən tədbirdə "Bizim

əldə edilmiş bütün uğurlarımızda Yeni Azərbaycan Partiyasının, onun üzvlərinin böyük əməyi, zəhməti, rolu var" söyləyərək bildirmişdir ki, bu gün partiyamız ölkəmizin aparıcı siyasi qüvvəsi kimi bu böyük məsuliyyəti hiss edir, onu öz üzərinə götürür. Partiyamızın üzvləri müxtəlif sahələrdə ölkəmizin ümumi inkişafına çox böyük töhfələr verirlər. Bu gün Yeni Azərbaycan Partiyası dünya miqyasında çox böyük və güclü partiyaadır.

Gerçəkliyə çevrilən vədlər...

Bəli, 18 il öncə deyilənlər, bu gün öz müsbət nəticəsini verib. Ulu Öndər Heydər Əliyev: "İnanıram ki, mənim axıra çatdırı bilmədiyim tələyüklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdırı biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm",-vəsiyyətini reallaşdıran Prezident İlham Əliyev: "Azərbaycanı qüdrətli dövlətə çevirmək üçün ən başlıcası, ölkədə Heydər Əliyevin siyasəti davam etdirilməlidir. Bu gün yüksək kürsüdən çıxış edərkən mən Azərbaycan xalqına söz verirəm ki, bu siyasətə sadıq qalacağam, heç vaxt bu yoldan dönməyəcəyəm, Heydər Əliyevin siyasətini davam etdirəcəyəm",-deyərək son 18 illik Prezidentlik fəaliyyətinin nəticəsidir ki, son 30 il ərzində həsrətində olduğumuz Qarabağ Azərbaycanıdır! İmiza, haqq və şərəf işimiz olan, Azərbaycan Respublikamızın suverenliyi və ərazi bütövlüyümüzə və nəhayət, Qələbə Zəfərimizə nail olduq!

Prezident, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin martın 5-də keçirilən qurultaydakı geniş nitqi çox zəngin və keçilmiş yola verilən qiymətlə, dərin təhlillə səciyyəvi oldu. Dövlət başçısı yüksək intellektual səviyyəsi ilə seçilən proqram xarakterli çıxışı zamanı ölkəmizin son illərdə keçdiyi tarixi yola bir daha nəzər saldı. Bil-

dirdi ki, Azərbaycan bu gün bölgənin və regionun ən qüdrətli ölkələrindən birinə çevrilib: "Mən son 17 il ərzində münaqişə ilə bağlı bütün çıxışlarımda deyirdim ki, heç vaxt Azərbaycan xalqı bu işgalla barışmayacaq. Heç vaxt Azərbaycan imkan verməyəcək ki, tarixi, özəli torpaqlarında ikinci erməni dövləti yaradılsın. Heç vaxt bizi tam qane etməyən razılaşma ilə barışmaya-çağıq və müharibədən əvvəl müxtəlif çıxışlarda, müsahibələrdə deyirdim ki, bizə hansısa yarımçıq sülh müqaviləsi lazım deyil. Biz ərazi bütövlüyümüzü tam bərpa etməliyik. Biz tarixi ədaləti tam bərpa etməliyik. Çünki yarımçıq razılaşma bizim xalqımızın maraqlarına cavab vermirdi, tarixi ədalətə cavab vermirdi. Yarımçıq razılaşma istər-istəməz gələcəkdə müharibə risklərini artırı bilərdi. Bizə isə tam, mütləq qələbə lazım idi. Biz bu mütləq qələbəni qazandıq, düşməni darmadağın etdik, düşmənin ordusunu məhv etdik və istədiyimizə nail olduq".

"Şuşasız Qarabağ, Qarabağsız Şuşa yoxdur" deyən Ulu Öndər Heydər Əliyevin bu arzusunu da bu gün Prezident İlham Əliyev "Şuşasız işimiz yarımçıq qalar" deyərək reallaşdırdı: "Mən bu gün Ulu Öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdim, onun ruhu qarşısında baş əydim. Ürəyimdə dedim, xoşbəxt adamam ki, ata vəsiyyətini yerinə yetirdim. Şuşanı azad etdik! Bu, böyük Qələbədir! Bu gün şəhidlərimizin, Ulu Öndərin ruhu şadırd! Gözün aydın olsun, Azərbaycan! Gözünüz aydın olsun, dünya azərbaycanlıları!".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev son 18 ildə öz vədini yerinə yetirdi və bu gün də xalq qarşısında bir daha sözünə əməli bir olan Liderdir!

Bəli, bu, həqiqətən də belədir. "Əsl siyasət konkret, real iş görməkdən ibarətdir", deyən dövlət başçısının ötən illərdə qəbul etdiyi fundamental qərarlar, imzaladığı sərəncamlar Cənab Prezidentin daim xalqın mənafeyindən çıxış etdiyini, habelə, verdiyi vədlərin sırf əməli fəaliyyətə, pragmatizmə söykəndiyini, gerçəkliyə adekvat olduğunu göstərmişdir.

Bəli, bu gün də Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi yol davam etdirilir. Azərbaycan inkişaf edir, ən uca zirvələrə qalxır, beynəlxalq aləmdə öz nüfuzunu daha da gücləndirir. Azərbaycan getdikcə qüdrətli və dayanıqlı ölkəyə çevrilməklə dünya miqyasında öz mövqeyini və yerini möhkəmləndirir. Və əməli fəaliyyəti, xalqına və Vətəninə məhəbbəti ilə ümumxalq sevgisi qazanan Prezident İlham Əliyev son 18 illik prezidentlik fəaliyyəti müddətində Ulu Öndər tərəfindən qarşıya qoyulmuş vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlir və uğurlara aparır. Bu uğurların əsası qoymuş Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı isə qədirlən Azərbaycan xalqının qəlbində daim yaşayacaqdır.

Seyfəddin Əliyev, YAP Masallı rayon təşkilatının sədri

qıl, müasir, azad və firavan Azərbaycanın qurucusuna çevrilmiş Ulu öndər Heydər Əliyev haqqında danışmaq hər bir azərbaycanlıda təbii qürur hissi doğurur. İndi dünyanın harasında olursa-olsun Heydər Əliyev deyiləndə Azərbaycan, Azərbaycan deyiləndə Heydər Əliyev şəxsiyyəti gözəl önünə gəlir. Onun böyük qürurla söylədiyi: "Mən həmişə fəxr etmişəm və bu gün də fəxr edirəm ki, mən Azərbaycanlıyam!" sözləri bu böyük şəxsiyyətin, bu böyük insanın öz xalqına öz torpağına nə qədər bağlı olduğunu bir daha təsdiq edir. Həzrəti Məhəmməd əleyhissalamın hədislərinin birində buyrulur ki: "Həqiqət o deyil ki, onu yalnız sən təsdiq edirsən, həqiqət odur ki, onu sənin düşmənlərin də etiraf edir". Heydər Əliyev şəxsiyyətinin böyüklüyünü yalnız Azərbaycan xalqı deyil, hətta onun uğurlarına

Bu gün Azərbaycan sosial-iqtisadi inkişafına, demokratik proseslərin davamlı xarakter daşımasına görə, dünyanın aparıcı dövlətləri sırasında yer almaqdadır. Təbii ki, bu uğurların təməli Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə gəlişindən sonra qoyulub. 1993-cü ilin ağır, böhranlı iyun günlərində xalqın təkidli tələbi və xahişi ilə yenidən hakimiyyətə qayıdan Dahi Öndər Heydər Əliyev iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin sədri seçildi.

Milli Məclisin həmin gün keçirilən iclasında Ulu Öndər Azərbaycan dövlətçiliyinin gələcək inkişaf strategiyasını elan etdi və sonrakı illərdə bu strategiyayı həyata keçirdi. Ona görə də, 15 iyun əsl qurtuluş tarixi, Azərbaycan xalqının mübarizəsinin tarixində ən mühüm hadisədir. Milli Məclisin 27 iyun 1997-ci il tarixli qərarı ilə 15 iyun günü Azərbaycan xalqının Milli Qurtuluş Günü elan edilmişdir. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev xilaskarlıq missiyası ilə ölkəmizin müstəqilliyini qorudu, respublikada uğyan edən ictimai-siyasi böhranı aradan qaldırdı və inkişafın təməlini qoydu. Ümummilli Lider Heydər Əliyev dəfələrlə qeyd edirdi ki, "mən ömrümün qalan hissəsini də xalqıma bağışlayıram və bütün gücümle çalışacağam ki, dövlətim müstəqil, əbədi olsun".

1993-cü ilin oktyabr ayının 10-da keçirilmiş prezident seçkisinə Ulu Öndər Heydər Əliyev böyük səs çoxluğu ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmişdir və son nəfəsinə qədər öz xalqına sədaqətlə xidmət etmişdir. Ümummilli Liderin şəxsiyyəti, Onun özü-

Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin xalq və dövlət üçün gördüyü xeyirli fəaliyyətinin təşəkkül tapmasında Yeni Azərbaycan Partiyasının müstəsna rolu olub. Fakt budur ki, Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycan xalqının arzu və istəklərinin ifadəçisi kimi yaranan partiya-dır. 1990-1993-cü illərdə ölkəmizdə kaos və anarxiya hökm sürürdü. Daha ağır fəlakətlərin qarşısını almaq və dövlətimizi böhranlardan xilas etmək məqsədilə ziyalılar Ulu öndər Heydər Əliyevə müraciət etdi. 1992-ci il oktyabrın 16-da 91 nəfər ziyalı "Səs" qəzeti vasitəsi ilə Ulu Öndərimizə müraciət ünvanladı. Müraciətdə deyilirdi: "Dövlət quruculuğundakı çoxillik təcrübənizə əsaslanaraq Siz qısa müddətdə Azərbaycanda geniş xalq kütlələrini özündə birləşdirə biləcək böyük, güclü, nüfuzlu və işlək partiya yarada bilərsiniz. Öz adımızdan və on minlərlə respublika vətəndaşı adından Sizdən xahiş edirik ki, təşəkkül tapan Yeni Azərbaycan Partiyasına rəhbərlik etməyə razılıq verəsiniz. Azərbaycan Sizin sözünüzü və qəti qərarınızı gözləyir".

Ümummilli Lider Heydər Əliyev ziyalılara cavab məktubu ünvanlayır. 24 oktyabr 1992-ci il də ünvanlanan məktubunda Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasına və ona rəhbərlik etməyə razılıq verdi: "Güman edirəm ki, müstəqil Azərbaycan dövlətinin gələcək həyatının və fəaliyyətinin əsasını təşkil edən demokratiya və siyasi plüralizm şəraitində Sizin müraciətinizdə göstərilən Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması obyektiv zərurdən doğur. Belə partiya Azərbaycanın siyasi-ictimai həyatında fəal iştirak edərək yeni, müstəqil Azərbaycan dövlətinin möhkəmləndirilməsində və inkişafında tarixi rol oynaya bilər".

Beləliklə, 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvanda keçirilən təsis konfransında Yeni Azərbaycan Partiyası təsis edildi və Ulu Öndər Heydər Əliyev partiyanın Sədri seçildi. Həmin tarixi hadisələri dəyərləndirən Ulu Öndər Heydər Əliyev deyirdi: "Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanda gedən ictimai-siyasi proseslərin içərisindən çıxan zərurətdir... Yeni Azərbaycan Partiyasının fərqi ondan ibarətdir ki, bu partiya onu yaratmaq, siyasi fəaliyyətlə məşğul olmaq istəyən adamların istəkləri ilə, bir təşkilati mərkəz olmadan... ağır şəraitdə, böyük təqiblər şəraitində yaranmış bir partiyadır". Ümummilli Lider Heydər Əliyevin nüfuzu, Azərbaycan xalqının Ona göstərdiyi yüksək etimad Yeni Azərbaycan Partiyasının qısa müddət ərzində təşkilatlanmasına, ölkənin bütün regionlarında özəklərini yaratmasına və 1993-cü ildə hakimiyyətə gəlməsinə şərait yaratdı. Yeni Azərbaycan Par-

Dahi Öndər Heydər Əliyevin ideyaları milli sərvətimizdir

tiyası dünyada analoqu olmayan bir siyasi təşkilat kimi yarandığı müddətdən 6 ay sonra siyasi hakimiyyətə gəldi. Bu gün ölkəmizin inkişaf siyasətində özünəməxsus rolu olan Yeni Azərbaycan Partiyası öz sıralarında 750 mindən çox insanı birləşdirərək, nəinki Azərbaycanda, eyni zamanda, Cənubi Qafqazda böyük siyasi qüvvəyə çevrilib. 1999-cu ildə keçirilmiş qurultaydan sonra Yeni Azərbaycan Partiyasının inkişafında mühüm bir səhifə açıldı. 1999-cu ildə keçirilən qurultayda o zaman ARDNŞ-nin birinci vitse-prezidenti və Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti olan İlham Əliyev partiyanın rəhbər strukturuna seçildi. Bu, partiyanın yeni mərhələdə qazanacağı uğurların başlanğıc nöqtəsi də sayıla bilərdi. Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi varisi olaraq İlham Əliyev Yeni Azərbaycan Partiyasının gələcək fəaliyyətini daha geniş beynəlxalq müstəvilərə daşımaq məqsədini uğurla həyata keçirdi. 1999-cu ildən sonra Yeni Azərbaycan Partiyası dünyanın bir sıra ölkələrinin siyasi təşkilatları ilə ikitərəfli əlaqələr qurdu, beynəlxalq təşkilatlarda təmsilçilik hüququ qazandı. Buna isə yeni dövrün yeni lideri olan Cənab İlham Əliyevin xüsusi xidmətləri sayəsində nail olundu. Bu amil həm də Yeni Azərbaycan Partiyasına gənclərin marağına və axınına səbəb olmuşdu. Məhz gənc kadrlara verilən yüksək qiymət, yeni mərhələdə gənclərə etimad məsələsi Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərinin arasında gənclərin sırasını daha da genişləndirdi. 2005-ci ilin mart ayında keçirilən YAP-ın III Qurultayında Azərbaycan Prezidenti, YAP Sədrinin

birinci müavini Cənab İlham Əliyevin partiyanın Sədri seçilməsi ilə partiyanın həyatında yeni mərhələ başladı. Faktlara diqqət yetirdikdə ötən müddət ərzində Heydər Əliyev ideyalarına söykənən partiyamızın ilbəl gücləndiyinin bir daha şahidi olarıq. Belə ki, əgər YAP-ın 2001-ci ildə keçirilmiş II Qurultayı zamanı partiya üzvlərinin sayı 230 min nəfər idisə, III Qurultaya qədər bu göstərici 360 min nəfərə yüksəlmişdi. Hazırda isə partiyamızın üzvlərinin sayı 750 minə yaxındır. 2018-ci ilin 11 aprel seçkilərində xalqın böyük dəstəyi ilə Azərbaycana rəhbərlik kimi məsuliyyətli missiyanı növbəti mərhələdə də üzərinə götürmüş Cənab İlham Əliyev Ona göstərilən etimadı fəaliyyəti ilə hər zaman doğruldur, Azərbaycanı daha qüdrətli dövlətə çevirmək üçün əzmlə, qətiyyətlə çalışır. Təkcə onu demək kifayətdir ki, respublikamız 2018-ci il prezident seçkilərindən sonra daha da güclənib, zənginləşib, hərtərəfli inkişaf yolunda yeni uğurlara imza atıb, insan amili faktoru isə həyata keçirilən siyasətin ana xəttində yer almaqdadır. 2021-ci il martın 5-də keçirilən növbəti qurultayın-

da Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyətində yeni islahatlar həyata keçirildi, kadr dəyişikliklərinə nail olundu. Bu isə cmiyyətdə partiya olan inam və etimadı daha da möhkəmləndirmiş oldu.

Bu gün Azərbaycanın dünya da ən inkişaf edən dövlətlərindən biri kimi tanınması və qəbul edilməsi Dahi Öndərimizin siyasətinin davam etdirilməsinin nəticəsidir. 2003-cü ildən ötən dövr Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ideya və idarəçilik məktəbinin əbədiyaşarlığının növbəti sübutu oldu. Ulu Öndərin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev Azərbaycanı Dahi Öndər Heydər Əliyev yolu ilə apararaq regionun lider dövlətinə, dünyada söz və nüfuz sahibinə çevirib. Bu baxımdan tam qətiyyətlə və əminliklə demək olar ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının yaddaşında qurucu və xilaskar Lider kimi qalıb. Bu mənada o, xalqımızın milli iftixarı, ürəklərimizdə özünə yer tapan milli liderimiz, güvənc yerimizdir. Nə qədər Azərbaycan dövləti var, Ulu Öndər Heydər Əliyev ideyaları və əsasını qoyduğu müdirlik siyasət davam edəcək və yaşıyacaq.

Bəxtiyar Abbasov
Yeni Azərbaycan partiyası
Şamaxı rayon təşkilatının sədri

nəməxsus siyasi idarəetmə qabiliyyəti, qətiyyəti, uzaqgörənliyi ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitliyin yaradılmasına imkanlar yaratdı. Dahi Öndər Heydər Əliyev əhalinin sosial-iqtisadi durumunun yaxşılaşdırılması üçün ilk öncə ölkənin iqtisadi yüksəlişi üçün təcili tədbirlər görməyə başladı. 1994-cü il sentyabrın 20-də "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması Azərbaycanın bu gününə və gələcəyinə inamı artırdı. Bu müqavilədən sonra xeyli sayda neft-qaz sazişlərinin imzalanması, hazırda ölkə iqtisadiyyatına qoyulan investisiyaların həcmnin 120 milyard dollardan artıq olması da deyilənlərin təsdiqidir. 1996-2003-cü illərdə ölkəmizdə bütün makroiqtisadi göstəricilər 2-3 dəfə artdı. Ölkədə 3000 yeni sənaye müəssisəsi yaradıldı. 1993-2003-cü illərdə Azərbaycan iqtisadiyyatına 20 milyard dollar investisiya qoyuldu. Söz yox ki,

Lavrovu “non qrata” elan edən İrəvanı nə gözləyir?

Anatoli Nikoforov: “Krilovun məşhur “Fil və Moska” təmsilində deyildiyi kimi, gülünc və axmaqlıqdır”

Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun İrəvana və Azərbaycana səfəri zamanı məhz Ermənistandakı rəşafob siyasi təşkilatların, həmçinin ekspertlərin onun persona non qrata kimi tanınması tələblərini irəli sürülməsi Rusiyanın siyasi-ictimai dairələrində suallar doğurmağa başlayıb. Sual edilir ki, Rusiyanın XİN başçısı nəyə görə belə bir münasibətə layiq görülməli? Belə ki, Ermənistanla dərəcə edilən “Lragir” nəşrinin yazdığına görə, İrəvan Sergey Lavrova bir sıra məsələlərdə ultimatumlar irəli sürməklə niyyətindədir.

Nəşr

qeyd edir ki, Ermənistan əhalisinin böyük kəsimi, həmçinin daxili sferaları daha çox Qərbin Rusiya barəsində səsləndirdikləri fikirləri bölüşür. Kremlin casusluq, haker hücumları və s. məsələlərdə ittiham edir, o cümlədən, Rusiya hakim dairələrinin yalnız Ermənistanla barmad sikkələdiyini deyirlər. İddia olunur ki, Rusiya Ermənistanla qarşı Qarabağda “terror müharibəsi” aparıb və Ermənistanın parçalanması, suverenliyinin buraxılması istiqamətində siyasət aparır və s.

İyun ayında isə, növbədənəkar parlament seçkilərində ermənilərin suverenliklərinə birdəfəlik son qoyulacaq və bu məsələdə Moskvanın “konkret planları” var. Bir sözlə, tipik erməni hayküyü...

“Bütün bunlar amerikalı siyasi texnoloqların apardıqları işlərinin nəticəsidir”

SİA xəbər verir ki, bu arada Rusiya Federasiyasının beynəlxalq məsələlər üzrə ekspertlər şurasının üzvü, RF-nın Təhlükəsizlik Şurasının ekspert-analitik, psixologiya elmləri namizədi Anatoli Nikoforov rusdilli caliber analitik informasiya resursuna verdiyi müsahibəsində bir sıra maraqlı sualların cavabı olaraq, Rusiyanın ABŞ-la gərgin diplomatik münasibətləri var, viza məhdudiyyətləri mövcuddur və təminatla anlaşılandır ki, azadlıq da olsa global siyasətə aidiyyəti olmayan məsələlərdə belə ABŞ anti-Rusiya xarakterli bütün layihələrdə iştirak edəcək.

“Ermənistan elə bir ölkədir ki, dövlətçilik səviyyəsi müəyyən mənada möhkəmlənməyib və Qərbin təsiri altındadır. Bu, baş nazir vəzifəsini müvəqqəti icra edən Nikol Paşinyana da aiddir”, deyən Nikoforov əlavə edib ki, hazırda Ermənistanla qarşılıqlı güclər öz təsirlərini informasiya məkanına göstərməyə başlayacaqlar və Rusiyanın “Ermənistanı parçalamaq” fikirləri də buradan qaynaqlanır. Onun sözlərinə görə, bütün bunlar amerikalı siyasi texnoloqların apardıqları işlərinin nəticəsidir. Lakin onlar nəticə əldə edə bilməyəcəklər, belə ki, Rusiyanın ciddi güc resursu var.

“Azərbaycanla münasibətlər qurulub, ancaq Ermənistanla nə

baş verdiyini anlamaq çətindir”

Anatoli Nikoforov əlavə edib ki, əlbəttə Moskva qarşılıqlı, sərfədi iqtisadi layihələri inkişaf etdirmək üçün öz ətrafında partnyorlarının olmasını istəyir və Sergey Lavrovun həm Ermənistanla, həm də Azərbaycana səfər məqsədi rus siyasətinin sabitlik göstəricisidir: “Moskva söz yox ki, Bakı və İrəvan ilə yaxşı münasibətlərdə olmaqda maraqlıdır. Yeri gəlmişkən, Azərbaycanla münasibətlər qurulub, ancaq Ermənistanla nə baş verdiyini anlamaq çətindir”.

Nikoforov “Lragir” nəşrində Sergey Lavrovun persona non qrata elan olunması təklifinin “güclü siqnal” olması iddialarının yer almasına münasibətini açıqlayarkən deyib ki, yəqin onlar (ermənilər) bunun dünya üçün siqnal olacağını hesab edirlər.

“Azərbaycanla müharibə göstərdi ki, Ermənistan qaçdı, ayağı ilişərək yıxıldı və “burnunu əzdi”

Daha dəqiq desək, Nikoforov bu məsələdə Ermənistanın 44 günlük müharibədə ağır məğlubiyyətə

düşdüyünü və buna görə heç kimin deyil, məhz özünün günahkar olduğunu ifadə edib. Yəni qeyd etməyə çalışıb ki, əgər Ermənistan Rusiyanı hər hansı bir məsələdə ittiham edirsə yanılır və əslində, uğradığı ağır və çıxılmaz vəziyyətə görə məhz öz rəhbərliyini, siyasi dairələrini günahlandırmalı, səhvlərindən nəticə çıxarmalıdır: “O, (Ermənistan-red.) kiçik, zəif, məxsusi olaraq Rusiyadan başqa heç yerin marağında deyil. İrəvanda buna görə küskünlük yaranı bilər, ancaq Azərbaycanla müharibə göstərdi ki, Ermənistan qaçdı, ayağı ilişərək yıxıldı və “burnunu əzdi””.

Rusiyanın siyasi analitik etiraf edib ki, İrəvanın onun ölkəsi ilə münasibətləri yüksək səviyyədə deyil: “Rusiya ilə də çətin münasibətlər mövcuddur. Burada beynəlxalq ictimaiyyətə belə bir siqnal verilir – baxın, burada elə bir Ermənistan var ki, hətta Rusiyanın xarici işlər nazirini persona non qrata elan etməyə qorxmur. Yəni İrəvan Qərbin anti-Rusiya ideologiyasının vektoruna sürüşə bilər. Lakin bütün bunlar Krilovun məşhur “Fil və Moska” təmsilində deyildiyi kimi, gülünc və axmaqlıqdır”.

Rövşən RƏSULOĞ

Xərçəng növünün diaqnozunu qoymağa imkan verən test hazırlandı

ABŞ - d a Xərçəng tədqiqat institutu 20-dən çox xərçəng növünün erkən aşkarlanmasına imkan verəcək yeni

bir qan testi hazırlayıb. SİA bunu Xarici KİV-lərə istinadən xəbər verir.

Dana-Farber adlı tədqiqat mərkəzi ümumilikdə 3600-dən çox xərçəngli və xərçəngsiz insandan alınan qan nümunələri üzərində təcrübələr aparıb. Yeni metod sayəsində ağciyər, pankreas xərçəngi və Leykimiya kimi 20-dən çox xərçəng növünə yüksək dəqiqliklə diaqnoz qoyulub.

Xərçəngin tapıldığı əksər hallarda xərçəngin hansı toxumadan gəldiyini müəyyən etmək mümkün oldu. İnstitutun yayımladığı nəticələrə görə, aparılan təcrübələrin 99.4 faizində xərçəng diaqnozu düzgün qoyulub. Xərçəngin meydana gəldiyi orqan və ya toxuma üzərində aparılan təcrübələr 89 faiz dəqiqlik nisbətinə sahib idi.

Bu metilasiya sayəsindədir

Yeni qan testində nəticələr damarlardakı sərbəst axan DNT-nin araşdırılması nəticəsində əldə edilir. Bu DNT-lər bədəndəki xərçəngli hüceyrələrin ölməsi nəticəsində qana qarışdığı üçün heç bir hücrədə tapılmaz. Tədqiqatçılar götürdükləri nümunənin xərçəng olub olmadığını öyrənmək üçün DNT-dəki metilasiyaya baxırlar. Hüceyrənin təbii funksiyaları arasında olan metilasiyadakı pozuntulara baxan elm adamları beləliklə xərçəngi aşkar edə bilirlər.

Tədqiqatın əvvəlindəki tədqiqatçı Qofrey Oksnord metilasiyadakı pozuntuların xərçəng diaqnozunda təsirli bir metod ola biləcəyini izah edib və tapıntılar bunu göstərir. Oksnord bu metodun əvvəllər tətbiq olunan DNT mutasiyalarını araşdırma metodundan daha təsirli nəticələr verdiyini bildirib.

Aysel Məmmədova

YAP Şəmkir rayon təşkilatının nümayəndələri şəhid və qazi ailələrini ziyarət ediblər

YAP Şəmkir rayon təşkilatının nümayəndələri şəhid və qazi ailələrini ziyarət etmiş, ailələrə sovqat aparmış və onların qayğıları ilə maraqlanıblar.

“Şəhid ailələrinə və qazilərə qayğı” davamlı aksiyası çərçivəsində YAP Şəmkir rayon təşkilatı tərəfindən görülən işlər və Şəhid, qazi ailələrinin daim xüsusi diqqətdə saxlanılması haqqında danışan YAP Şəmkir rayon təşkilatının sədri Fəxrəddin Vəliyev bildirib ki, YAP üzvləri, partiya fəalları, gənclər Şəmkir rayonu ərazisində yaşayan Şəhid ailələrini, qazilərimizi mütəmadi ziyarət edir, onların gündəlik qayğıları ilə maraqlanırlar, ailələr tərəfindən qaldırılan məsələlərin həlli istiqamətində öz səlahiyyətləri çərçivəsində müvafiq işlər görürlər.

Möhtərəm Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan xalqının və Silahlı Qüvvələrimizin 44 günlük Vətən müha-

ribəsində Şanlı qəhrəmanlıq dastanı yazdığını vurğulayan F.Vəliyev qeyd edib ki, İlham Əliyevin “dəmir yumruğu” tarixi ədaləti bərpa etdi, 30 ilə yaxın işğal altında olan Azərbaycan torpaqlarını düşmən tapdağından təmiz-

lədi və müstəqil dövlətimizin ərazi bütövlüyünü bərpa etdi. Azərbaycanın müasir müstəqillik tarixində Qarabağın işğaldan azad olunmasından sonra tamamilə yeni inkişaf dövrü başlayıb. İşğaldan azad olunmuş və mənfur düşmən tərəfindən viran qoyulmuş ərazilərdə sürətli və kompleks bərpa, quruculuq işləri aparılır, əsas infrastruktur təmin olunur, yollar, ağıllı kəndlər salınır. Tez bir zamanda keçmiş qaçqın və köçkünlər öz dədə-baba yurdlarına qayıdacaqlar, və o bölgələrin iqtisadi potensialı, yeraltı, yerüstü sərvətləri Azərbaycan iqtisadiyyatına qovuşacaq.

Ziyarətlər zamanı şəhid və qazi ailələri cənab Prezidentin, çox hörmətli Mehriban xanım Əliyevanın şəhid ailələrinə olan doğma münasibətlərinin

Karvan keçsə də, itlər hələ də hürür...

Yaxud, Məhəmməd Mirzəli Göyçaya, Orxan Ağayev isə Masallıya “başçı” gedirlərmis

Artıq bir neçə gündür ki, AXCP sədri Əli Kərimlinin, VIP sədri Əli Əliyevin, eləcə də Ümid partiyasının sədri İqbal Ağazadənin, “Osman-qızı tv”nin himayə etdiyi, dəstək verdiyi Avropadakı “təhqir maşınları” insanları etirazlara, itaətsizliyə, sabitliyi pozmağa səsləyirlər.

Əslində bu, onların köhnə və ənənəvi taktikasıdır ki, Avropada

oturmaqla, Azərbaycana düşmən mövqeyi sərgiləyən bir sıra məlum dairələrdən üç-beş avro, dollar alıb sözügedən əməllərini icra edirlər. Yeni əsas məqsədləri sözügedən vasitə ilə pul-para qazanmağa hesablanıb və ölkənin, xalqın “qeydine” qalmaları isə, sadəcə, görüntüdür. Onları nə xalq, nə dövlət maraqları nə də digər heç bir cəhətlər, ümumiyyətlə, maraqlandırmır.

Bu məxluqların iddiaları, sadəcə, iddiadır və heç vaxt həyata keçməmiş də qalacaq

Biz bunu 44 günlük müharibə dönməndə də müşahidə etdik - onlar sözdə “vətənpərvər” kimi görünməyə çalışsalar da, realıqda düşmən maraqlarına xidmət edirdilər və bu gün insanları küçələrə səsləmələri də məhz bunun damıdır. Onlar qalib dövlətə qarşı bu dövlətə bağlı olan xalqın öz irənc çağırışları ilə sadəcə istifadə etməyə cəhd göstərirlər. Buna isə kimse yol verməyib və yol verməyəcək də.

Ancaq belə bir qaragüruhçuluğun daha bir tərəfi sözügedən düşmən alətlərinin, ya da məxluqlarının sanki 90-cı illərdən qalma küçə təfəkkürünə sahib olmaları, dar düşüncələri, bir də vəhşi, acgöz xarakterli davranışları faktıdır. Düzdür, bu məxluqların iddiaları, sadəcə, iddiadır və heç vaxt həyata keçməmiş də qalacaq, ancaq onların belə bir xətti tutmağa davam etmələri sübut edir ki, ciblərinə erməni lobbisinin pulları axmaqda davam edir. Axdıqca daha da quduzlaşır, daha böyük iddialarla çıxış edirlər.

Sanki küçədə 1992-ci ildir və onlar da AXC-Müsavat xain cütlüyünün təmsilçiləridirlər

Misal üçün, təsəvvürünüze gətirin ki, haqqında onlarla rüsvayçı faktlar mövcud olan Məhəmməd Mirzəli “hakimiyyətin dəyişəcəyi” halda özünü Göyçay rayonunun icra başçısı kimi görür, Orxan Ağayev adlı digər “söyüş maşını” isə Masallıya “icra

başçısı” göndərilir. Azərbaycan bayrağının qarşısında oturan Qalib adlı ifrat tərbiyəsiz ünsür də onların sırasında yer alır. Təbii ki, belə bir sərşəm, məntiqsiz, əsassız və axmaq “ideyalı” ilə gündəmdə qalmağa çalışan sözügedən ünsürlər yığnağı yalnız özləri üçün danışır, özləri-özlərinə əl çalırlar. Sanki küçədə 1992-ci ildir və onlar da AXC-

Müsavat xain cütlüyünün təmsilçiləridirlər. Sadəcə, indi sosial şəbəkə “şirlərinə” dönerək, gülməz vəzifə bölgüləri həyata keçirirlər. Beləliklə, nəticə budur: it hürür, karvan keçər. Lakin maraqlıdır ki, karvan çoxdan keçib, bu ünsürlər isə hələ də hürmək-də davam edirlər...

R. Nurəddinoğlu

Qaregin Njde - türkün ən böyük düşmənlərindən

1886-cı ildə Naxçıvanda doğulan erməni əsilli köçkün Qaregin Njde, Peterburq universitetindəki hüquq təhsilini yarımçıq qoyub, İranda daşnak hərbi məktəbi keçir. Daha sonra Sofiyada zabıt məktəbini də bitirir. Ermənilərin terror təşkilatı olan Daşnaksütyuna üzv olduqdan sonra, silah qaçaqmalçılığı edən Njde 1909-cu ildə həbs olunur. 1912-ci ildə Bolqarıstana gedir və Balkan müharibəsində Osmanlıya qarşı 272 nəfərlik dəstəsi ilə döyüşür.

Birinci dünya müharibəsi ərzində

Erməni könüllü dəstəsi ilə Osmanlıya qarşı döyüşür və 1915-ci ildə ordealərlə təltif olunur. Daşnakların Türkiyəyə qarşı döyüşən dəstələrinə uzun müddət rəhbərlik edir. Qondarma erməni dövlətində ordu quruculuğu ilə məşğul olan Njde Vedibasarda, Göyçə mahalında və Zəngəzurda türklərin kütləvi qətlə məşğul olur. Daha sonra AXC ilə döyüşlərə başlayır Zəngəzur yaxınlığında qalib gəlsə də 1921-ci ildə İrəvan yaxınlığında ordusunu itirir. Beləliklə İrana qaçmağa məcbur olur.

İkinci dünya müharibəsi ərzində

Sonralar Bolqarıstana gedən Njde, 1938-cü ildə Amerikaya köçür. Burada “Tseqakron” erməni faşist təşkilatını yaradır. 1937-ci ildə Daşnak-sutyun partiyası ilə yollarını ayırır və faşist Almaniyası ilə əlaqələr yaradır. Rozenberqlə danışıqlar edərək almanları Türkiyəyə müharibə elan etməyə çağırır. 1942-ci ildə orduların təşkili ilə məşğul olur. Qafqaz və Krım uğrunda döyüşür və SSRİ-in qalib gə-

ləcəyini anladıqdan sonra tərəf dəyişdirməyə çalışır. Njdenin yalanlarına inanmayan hərbi əks-kəşfiyyat idarəsi onu həbs edir və o 25 illik azadlıqdan məhrumiyyətə məhkum olunur. Njde 21 dekabrda Vladimir şəhərində öz kamerasında ölür.

Gördüyümüz kimi yaşadığı xain ömrü boyunca türklərə qarşı heç bir fursəti əldən vermədən döyüşür. Öz xəstə psixologiyası ilə minlərlə dinc insanın da həlakına səbəb olur. Bu faşistlər hələ də düşünür ki, “bu məğlubiyyət hər şeyin sonu deyil”. Bu ideologiyanın əsas hədəfi hələ də ermənilərin ali irq olduğunu təbliğ etməkdir. “Njdeizm” ideologiyasının son mərhələsi dənizdən-dənizə, Los-Ancelesdən Beyrut qədər “böyük erməni dövləti” yaratmaq və dünyanı idarə etməkdir. Onlar hələ də türk torpaqlarındakı niyyətlərindən əl çəkməyiblər. Görünən budur ki, onlar hələ də ağıllanmayıblar və hələ dəfələrlə də ölümə məhkum olacaqlar.

Bu faşist ruhlu adama rəğbət göstərən ermənilər isə ona heykəl qoyub. Onun heykəlinin söküldüyü barədə isə dəqiq məlumat yoxdur. Onların məqsədi isə belə görünür ki, bizi provakasiyaya dəvət etmək, ATƏT-in və Rusiyanın diqqətini bura cəlb etməkdir. Gözləyirlər ki, biz yenidən hücum edək, o faşistin heykəlini dağıdaq və yenidən müharibə başlasın. Görün onlar necə də xəstə ruha sahibdirlər ki, müharibə etmək üçün, öz rəğbət bəslədikləri adamın heykəlinin uçurulmasına ümid edirlər.

Amma Azərbaycan tərəfi, provokasiyaya getmir və dinc yolla o faşistin heykəlini götürmək istəyir. Bu ehtiyatlı və uzaqgörən addımlarla getsək, faşist Njdenin heykəli tezliklə və əmin-amanlıqla gözdən itəcək

Məğlub ideologiyalar məhvə məhkumdur. Ermənilər belə bu psixologiyası xəstə olan yolla getməli deyil. Bəlkə onların erməni xəstəliyinin dərmanını elə biz verə bilərik. Onları tarix boyu dəfələrlə qovmuşuq və böyük ehtimalla gələcək nəsillər də üstünə onları qovmaq kimi bir iş düşəcək.

Düşünək ki, yandırılmış Kəlbəcər kəndlərini, evlərini görən erməni tələbə yaxud azyaşlı bir daha əcdadlarının səhvin təkrarlamaz. Bu fərziyyə özünü doğrultmasa belə bunu etmək nümunəvi olardı. Düşünün, erməni vəhşiliyinə ekskursiya edən iki avtobus azyaşlı var. Onlar ömürləri boyu nifrətdən uzaq qalmalı olduqlarını biləcəklər. Bu onların beynində xoş bir travma olaraq qalacaq. Onlar evlərinə qayıdanda artıq valideynlərinin türklər barədə cəfəngləri onlara inandırıcı gəlməyəcək. Axı cəza təbiətinin tək yolu deyil. Təzminat, sanksiyalar və hərbişkiləşdirmə ilə bərabər onlara kimə ağıl da verməlidir. Onlara inanmaq ya da bağışlamaq olmaz amma onlara bunu ayani göstərmək o qədər də çətin olmamalıdır. Çünki ehtimal etmək olar ki, onlar yenə də özlərini toparlayıb hücum haqda düşünəcəklər. Yuxarıda dediyim ekskursiya məsələsi ən yaxın tarixdə gerçəkləşə bilməsə də ən azından viran qalmış ərazilərə tərəfsiz erməni jurnalistləri cəlb oluna bilər.

Zərdüşt Quluzadə

Müsavatçılar Əli Kərimlinin trol şəbəkəsini necə etiraf etdi?

Mustafa Hacıbəyli və Səxavət Soltanlı AXCP sədrini ələ saldılar

Bugünlərdə siyasi şərhçi Nəsimi Məmmədli AXCP sədri Əli Kərimlinin sosial şəbəkələrdəki trol “siyasətini” ifşa edən fikirlə çıxış etmişdi. Əsasən, cəbhəçi sədrin trol karuseli əsasında özünə “siyasi reyting” qazanmaq cəhdlərini ifşa edən siyasi şərhçi burada onun “müxalifətin dəyişilməz lider” olması iddialarını açıq çıxarıb, üstəlik, qaranlıq əməlləri sayəsində digər işgəncilər də ictimailəşdirib. SİA xəbər verir ki, Nəsimi Məmmədlinin fikirləri və ortaya çıxardığı faktları ictimailəşər-ictimailəşməz onun fikirlərin kontekstində Müsavat partiyasının funksionerləri dərhal reaksiya göstəriblər.

Müsavatçıların Nəsimi Məmmədlinin statusuna dolayısı ilə dəstək göstərmələrindən təəccüblənməyə də dəyməz.

Daha dəqiq desək, onlar da öz sosial şəbəkə profilərində AXCP sədrini, sözün əsl mənasında, ələ salaraq status paylaşblar. Nəzərə alsaq ki, AXCP və Müsavat partiyaları arasında yarandıqları vaxtdan hazırkı dövrə qədər kütləvi şəkildə, hətta sayısız-hesabsız savaşlar baş verib və bu partiyalar hətta “mehriban düşmən” səviyyəsində də deyil, eləcə də açıq-açıqına düşmənçilik mövqeyi sərgiləyirlər, bu zaman müsavatçıların hakimiyyətə yaxınlığı ilə seçilən siyasi şərhçinin - Nəsimi Məmmədlinin statusuna dolayısı ilə dəstək göstərmələrindən təəccüblənməyə də dəyməz. Beləliklə, bu məsələdə daha çox seçilənlər Müsavat partiyasının aparıcı funksionerləri, partiya başqanı Arif Hacıyevin qardaşı Musrafa Hacıbəyli və digər funksioner Səxavət Soltanlıdır.

Bu məsələnin şişməsi isə cəbhəçilərin cavab tədbirləri görmələri ilə nəticələnib.

Onlar dərhal AXCP sədri Əli Kərimlini hədəfə alaraq onu ələ saldılar. Nəticədə saxta gmail hesablar və youtube kanallar vasitəsilə reyting qazanmaq, çox ses toplamaq istəyən Əli Kərimliyə bu dəfə də Müsavatdan sərt şillə ilişdirilib.

Təqdim etdiyimiz şəkildən də aydın olaraq görünür ki, müsavatçılar da artıq AXCP sədri Əli Kərimli trol şəbəkəsindən istifadə etdiyini etiraf edirlər. Artıq bu məsələnin şişməsi isə cəbhəçilərin cavab tədbirləri görmələri ilə nəticələnib. Artıq həm Mustafa Hacıbəyliyə, həm də Səxavət Soltanlıya qarşı kəskin söyüş kampaniyalarına start verilib ki, bu da əslində, Əli Kərimlinin və onun trollarının köhnə peşələridir, daha dəqiq desək, elə bu mövzunun kontekstidir.

Rövşən RƏSULOĞ

Ermənilərin “Moskva müqaviləsi ləğv edilsin” tələbinin tarixi mahiyyəti

Подписание Московского договора 1921 года с Турцией

II YAZI

Əvvəli burada

<https://sia.az/az/news/politics/868030.html>

Digər bir vacib vəziyyəti professor Ovanesyan bilməlidir, amma özünü bilmədiyi kimi göstərir. Sözügedən “beynəlxalq hüquq”, sanki bir “hüquq” deyil, çünki tətbiqetmə mexanizmini həyata keçirəcək orqanların mövcudluğunu və pozuntuya görə cəza normalarını nəzərdə tutmur. Yenə də yaxşı bir nümunə üçün uzağa getmək lazım deyil. Sevr sülhü. İflic və heç bir şey düşünmədən boğulan Prezident Vudro Vilson vəzifəsinin demək olar ki, son dəqiqəsində özünə bir “arbitraj” rolu götürdü və 1920-ci il avqust tarixli Sevr Sülhünə istinad edərək Ermənistanın Türkiyə ilə qərb sərhədlərini “göstərdi”. Ancaq Prezident Vilson, Mustafa Kamalı, guya “beynəlxalq hüquq”un müəyyən bir normasına riayət etməyə məcbur etmək üçün “icra məmuru” göndərə bilmədi. Bu münasibətlə türk inqilabının lideri daha sonra qeyd etdi:

“Zavallı Vilson, süngü, güc, şərafət və ləyaqətlə qoruna bilməyən sərhədlərin ümumiyyətlə qoruna bilməyəcəyini anlamadı”.

Həqiqi siyasət istəklərə deyil, gücə əsaslanır. Moskva Müqaviləsini tənqid edərkən, “beynəlxalq hüquq” normalarına uyğunsuzluğu barədə istədiyi qədər danışmaq olar; bu, onun 1921-1922-ci illərin müəyyən bir dövründə normativ siyasət rolunu itirməyəcəkdir.

Prof. Ovanesyanın təbii ki, demagogiyası ilə qarışıq bir səslə cümləsi də var idi. O, Moskva Müqaviləsi ilə əlaqədar belə dedi: “Birinci Dünya Müharibəsindən sonra Rusiya çətin vəziyyətdə qaldı, Zaqafqaziyada əvvəlki təsirini itirdi. Moskva müqaviləsi ermənilərin faciəsinə çevrilən bu təsiri bərpa etmək cəhdi idi: Rusiya öz nüfuzunu erməni xalqının hesabına bərpa etdi”.

Ermənistanın Sovetləşməsi Ovanesyanı görə bir faciə idi. Real alternativə baxsanız, yenə faciə baş verəcəkdə. Bu, müasir erməni quruculuğunda milli qurbanlıq mövzusunun konkret təzahürüdür.

Bəs “səlahiyyət” və ya “təsir” ilə nə əlaqəsi var? Aydın hüquqi təriflər və tarixin anlaşılması lazımdır.

Nə cür səlahiyyət? Kimin qarşısında səlahiyyət? Əslində, söhbət Moskvanın “Sovet layihəsi” çərçivəsində Zaqafqaziya ərazisi üzərindəki nüfuzunun bərpasından gəldi. Hakimiyyət, hansısa “təsir” deyil.

İnqilab səbəbindən Rusiya Zaqafqaziyada “hüquqşünas” Ovanesyanın iddia etdiyi kimi “nüfuzu” yox, “gücünü” itirdi. Konkret olaraq, Zaqafqaziyada 1920-1921-ci il dövrü bir hakimiyyət problemi. Güclü bir hakimiyyət öz subyekti üzərində sərəncam vermək hüququna malikdir. Beynəlxalq müqavilələr bağlamaq hüququna malikdir. Bəs hüquq professoru, məsələnin hüquqi mahiyyətinə gəldikdə, dəyirmi masada Moskva müqaviləsi ilə əlaqədar olaraq birdən-birə niyə qeyri-adekvat təriflər açıq axmaqlıq təqdim etməyə başladı?

Həm də prof. Ovanesyan “beynəlxalq hüquq” haqqında müxtəlif fərziyyə vəziyyətlərini “belə olsaydı necə olardı” prinsipinə əsasən modeləşdirmişdir. Məsələn, Azərbaycan birdən-birə Naxçıvanı başqa bir dövlətə “təhvil verir” və ya “satır”sa, prof. Ovanesyan çoxmənaalı şəkildə sual verir: bu, Moskva müqaviləsinin pozulması olacaqmı? Əgər bu “olacaqsın” və ya “olmayacaqsın” kimə nə dextli var? Bu spekulativ fikirlər Azərbaycanı məxsus olan Naxçıvanın faktiki statusunda nəyi dəyişəcək?

Budur hüquqşünas prof. Ovanesyan nədənsə, bütün bu faydasız hipotetik modeləşdirmənin arxasında gerçəyi unuttu- 1921-ci il “dostluq və qardaşlıq haqqında” Moskva Müqaviləsini 1925-ci il Paris Dostluq və Tərəfsizlik Müqaviləsi əvəz etdi, hansı ki, o müqavilə öz növbəsində 1945-ci ilin martında bütün qaydalara uyğun olaraq pisləndi.

Bununla əlaqədar hüquqi ziddiyyətlər barədə prof. Ovanesyan susur. Moskva müqaviləsi 1925-ci ildən sonra qüvvədə idi? Aydındır ki, yox. Bir professor üçün “beynəlxalq hüquq” dan danışmaq daha asandır. Bu arada, Moskva Müqaviləsi müvəqqəti, lakin strateji və geosiyasi xarakterli əhəmiyyətli sadəcə bir razılaşma idi. Bu müqavilənin hansı bəndləri hazırda qüvvədədir? Əlbəttə, heç biri. Lakin Moskva müqaviləsi Sovet Rusiyasının sərhədini- Birinci Dünya Mü-

haribəsindən sonra Zaqafqaziyada Sovet İttifaqı ilə Türkiyə arasındakı sərhədləri müəyyən etdi.

Xüsusilə, Moskva müqaviləsinin 15-ci maddəsi ilə əlaqədar olaraq prof. Ovanesyan bunları bildirdi:

“Müqavilə 3-cü dövlət üçün onun razılığı olmadan öhdəliklər yaratmır”

Erməni “hüquqşünas” yenə də bu vəziyyətin xüsusiyyətlərini unudu: Ermənistan Respublikası Moskva müqaviləsi imzalanarkən fəaliyyətini dayandırmışdı. Ərazisi Türk və Sovet nəzarət zonalarına bölünmüşdü.

Özünü Qızıl Ordu və ÇK-nın kölgəsində tapan “Ermənistan Sovet Sosialist Respublikası” suveren bir dövlət deyildi. Ən əvvəldən Sovet Ermənistanının rəhbərliyi nə müdafiə, nə də xarici siyasət və ya real güc potensialı sahəsində müstəqil səlahiyyətlərə malik deyildi. Ancaq Zaqafqaziyada Sovetləşmənin xüsusiyyəti ondan ibarət idi ki, bolşeviklər milli dövlətçilik institutunu (nə qədər problemlili olsa da) məhv etməmiş, əksinə, Sovet hakimiyyətinin leqallaşdırılması üçün bir forma, bir vasitə kimi istifadə etmişlər. Ancaq prof. Ovanesyan, 1921-ci il Moskva Müqaviləsinin Rus İnqilabından başlayan Sovet İttifaqı layihəsi yox, müasir Rusiya Federasiyası və müasir Ermənistan Respublikası ilə əlaqəli olduğunu müdafiə edir.

Budur, “hüquqşünas” deyir: “Rusiyanı [1945-ci ildə] nüvə silahı ilə təhdid etdilər və bu da Qərbi Ermənistanın (Türkiyədəki ərazilər- red) əsl sahibinə qaytarılmasını dayandırdı”.

Bəs Ermənistan SSR heç nə vaxtsa “Qərbi Ermənistan” sahib idi? Və yuxarıda göstərilən tarixi epizoddakı məsələ ərazilərin “əsl sahibi” haqqında deyil, SSRİ-nin Türk Respublikası ilə sərhədini dəqiqləşdirməsi haqqında idi.

“İlkinlik” mövzusu erməni tarixçiləri arasında ən sevilən mövzulardan biridir. Dəyirmi masada 1921-ci il Moskva Müqaviləsi çərçivəsində iddia edilən “ilkin erməni ərazilərinin” itirilməsi müzakirə edildi. Erməni tarixçiləri belə düşünürdülər:

“1921-ci il Moskva Müqaviləsinin şərtlərinə görə, ilkin erməni torpaqlarının əhəmiyyətli bir his-

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

səsi Türkiyəyə verildi”.

1919-1920-ci illərdə sülh prosesini təyin edən İngiltərə Baş Naziri Lloyd Corc, bu erməni “ilkinliyi” haqqında xatirələrində yazıb:

“Təklif olunan sərhədlərin ətrafı, tarixin gerçəkliyinə görə İngiltərənin Kelt və Kiçik Asianın yunan olduğu dövrlər xaricində heç vaxt ermənilərin olmadığı ərazilərlə əlaqədardır”.

O dövrün demografiyası açıq şəkildə “ilkinlik” fikrinə qarşı oynadı. Rusiya İmperiyasının Qars bölgəsində belə, Birinci Dünya Müharibəsindən əvvəl ermənilər çoxluq təşkil etmirdilər. 1897-ci il əhalinin siyahıyaalınmasına görə, onlar Qars bölgəsi əhalisinin yalnız 24.47%-ni təşkil edirdi. Bu cür demografik nisbətlər yalnız etnik təmizləmə ilə həll edilə bilər.

Və sonra Qars, Ərdahan, Bayazıt və s. məsələsində 1917-1920-ci illərdə söhbət “erməni”dən yox, fəthdən sonra Rusiya imperiyasına məxsus olan ərazilərdən gedir. 1878-ci ilə qədər Osmanlı İmperiyasına mənsub idilər. 1918-ci il Brest Sülhünə görə Rusiya bu əraziləri türklərə qaytardı. Brest Müqaviləsinin 4-cü maddəsində deyilir: “Ərdahan, Qars və Batumi bölgələrindən Rusiya qoşunları çıxarılacaq. Rusiya bu bölgələrin dövlət-hüquqi və beynəlxalq-hüquqi münasibətlərinin yeni təşkilatlanmasına müdaxilə etməyəcək, əksinə qonşu dövlətlərlə, xüsusən də Türkiyə ilə razılaşaraq yeni bir sistem qurmaq üçün onları əhalinin ixtiyarına buraxacaq”.

Bu ərazilərdəki bəzi düzəlişlərlə Sovet Rusiyası 1921-ci ildə Brest Sülh Müqaviləsindəki mövqeyini yenidən Moskva Müqaviləsində təkrarladı. Moskva müqaviləsi Brest müqaviləsinin davamı idi. Moskva Müqaviləsi 1918-ci il tarixindən, yeni Brest Sülhündən başlayan proses idi. Sərhəd məsələsinə gəldikdə, 1921-ci il Moskva müqaviləsi 1918-ci il Brest-Litovsk müqaviləsinə əsaslanırdı.

Moskva müqaviləsinin 12-ci maddəsinə baxın:

“RSFSR hökuməti 1918-ci ilə qədər Rusiyanın bir hissəsini təşkil edən ərazilərin və hər bir sakininin Türkiyənin suverenliyi altında olduğunu tanıyır”.

Moskva üçün 1918-1920-ci illər aralığında Rusiyanın iştirakı olmadan Zaqafqaziya ərazilərində baş verənlər mövcud deyildi. Sovet bolşevik doktrinası xalqların “öz müqəddəratını təyin etməsi”ni yalnız Sovet formasında tanıyırdı. Rusiya imperatorluğunun keçmiş ərazisində yaranan yeni dövlətlərlə bütün diplomatik münasibətlər Kreml tərəfindən müvəqqəti taktiki həll yol-

ları kimi qəbul edildi. Dünya inqilabı sərhədləri açıb keçəcəksə və dünya inqilabından sonra sərhədlər mövcud olmayacaqsə, nə əhəmiyyəti var? Xüsusən də, keçmiş imperiyanın daxili sərhədləri.

Moskva müqaviləsinin böyük bir strateji oyun olduğu hamıya məlumdur. 1920-1921-ci illərin spesifik vəziyyətində Sovet Rusiyası rəhbərliyi Qars, Ərdahan və Batumi ərazilərinə “erməni millətçiliyi” və ya “gürcü millətçiliyi” məkanı deyil, daha çox “Rusiya imperiyası” kimi baxırdı, hələ bu “ilkin məsələsi bir yana dursun.

Bu ərazilər açıq şəkildə 1918-1920-ci illərdə bolşeviklərin siyasi rəqibi- Ermənistan Respublikasına rəhbərlik etmiş daşnaklar tərəfindən Türkiyəyə “uduzuldu”.

Eyni şəkildə Ağqvardiyaçı Kö-nüllü Ordusu və Rusiyanın cənubundakı Xüsusi Konfrans “Ermənistan Respublikası”ni Rusiyanın vilayətlərindən biri kimi qəbul etdi. Ağ-lar “Ararat Respublikası” hökumətini Rusiyadan ayrı bir siyasət yürütməyə “inandırdı”.

Mixail Bulqakovun “Ağ qvardiya” romanında onun qəhrəmanını Ukraynadakı Skoropadskinin vəziyyətini “operetta” adlandırır-lar. 1918-1920-ci illərdəki “ilk” “Ermənistan Respublikası” “ope-rettadan” çox pis idi. Müasir leksikonda uğursuz dövlət - “iflas vəziyyəti” kimi bir anlayış mövcuddur. 1918-1920-ci illərdəki Ermənistan respublikası “uğursuz oldu”, lakin hələ “dövlət” deyildi. Ermənistan Respublikası mövcudluğunun 3 ili boyunca, Denikin xatirələrində qeyd etdiyi kimi, “dərin ümitsizlik yaşadı”.

Ermənistan Respublikasının bütün perimetri boyunca sərhədləri müəyyənəşdirilmədi. Bütün bu mübahisəli sərhədlər boyunca, Ermənistan Respublikası bütün qonşuları ilə müxtəlif dərəcədə və şiddətli hərbi qarşıdurmalara sahib idi. Yarım milyondan çox erməni qaçqını öz dar məkanında tərdüdüdü. Bu şərtlər daxilində, Erməni Milli Şurası və Ermənistan Respublikası hökuməti özlərini nə kompleks bir siyasət, nə də daxili bir quruluş olaraq təyin edə bilmədi. Erməni ordusu yalnız sözde “ordu” adlanırdı. Təcrübədə, bu, yerli xalq dilində “Mauzeristlər” adlandırılan, başında millətçilər olan yarı partizan tipli birləşmələrin cəmidir. Komandirlər tez-tez mərkəzi hökumət ilə heç bir koordinasiya olmadan öz “müharibələri”ni aparırdılar...

Ardı var

**Müəllif - Dmitri Semuşin
Tərcümə - Elçin Bayramlı**

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

6 may

Son səhifə

"Mançester Yunayted"dən onun üçün 90 milyon avro

"Mançester Yunayted" "Tottenhem"nin futbolçusu Harri Keyni transfer etmək istəyir.

Nüfuzlu "The Sun" nəşrinin yazdığına görə, "qırmızı şeytanlar" ingilis hücumçu üçün 90 milyon avro ödəmə-

yə hazırdır. Klubun bu yay 27 yaşlı oyunçunu almağa çalışacağı vurğulanıb. Qeyd edək ki, Keyn bu mövsüm 45

matçda 31 qol vurub, 16 qolun ötürməsinə verib.

Honda: "Maaşımı "Neftçi"nin prezidentindən soruşa bilərsiniz"

"Həmsöhbət" verilişində deyib.

Bir qoluna Yaponiya vaxtını, digər qoluna da yerli zamanı göstərən saat taxan 35 yaşlı hücumçu bunun səbəbini belə açıqlayıb: "Saatlarımı evdə unutmuşam. Çox təəssüf ki, üstümdə deyil. Gələn dəfə müsahibə verəndə hər iki saatımı gətirəcəyəm. Təbii ki, zarafat edirəm. Bu, mənim üslubumdur. Mən dəbi sevirəm. Xüsusilə də saatlar çox xoşuma gəlir".

Oyunçu Bakı klubuna keçidi haqqında növbəti dəfə danışdı: "Pandemiyanın başlanmasından sonra klub tapmaq həqiqətən də çətin məsələ oldu. Mən özümə uyğun komanda tapa bilmirdim. O vaxt həmçinin bir neçə liqa-

da transfer pəncərəsi artıq bağlanmışdı. Bəzi çempionatlarda isə transfer pəncərəsi açıq idi. Mən də bu variantlardan birini seçməli idim. Yaponiyaya qayıtmaq istəməirdim. Gənc olanda orada 3 il oynamışdım. Mən yeni çağırış gözləyirdim. "Neftçi"ni seçdim. Burada çempion olmaq üçün şansım var. Bu imkan məni həyəcanlandırır. "Neftçi"dən təklif gəldi, mən də fikirləşib, qəbul etmək qərarını verdim. Xoşbəxtəm ki, buradayam. Ağ-qara rənglərdən xoşum gəlir. Burada sırf pula görə oynamıram. Sadəcə, karyeramı davam etdirirəm. Fəxr edirəm ki, böyük klubda oynayıram. "Neftçi"nin prezidentindən maaşımı soruşa bilərsiniz".

"Mən ilk növbədə sadəcə bir insanam. Daha sonra futbolçuyam. İstəyirəm ki, əvvəlcə məni yaxşı insan və ata kimi tanısinlər. Mən müasir futbol haqqında bildiklərimi başqaları ilə paylaşmaq istəyirəm. Xüsusi ilə də biznes tərəfini. Düzdür, hazırda biznesi yox, yaxşı insan olmağı fikirləşirəm". Bu sözləri "Neftçi"nin futbolçusu Keysuke Honda klubun televiziyasında yayımlanan

Avtomobilin baqajında 15 milyon il əvvələ aid heyvan qalıqları tapılıb

Xorvatiya-Bosniya və Herseqovina sərhədində bir avtomobilin baqajında 15 milyon il əvvələ aid heyvan qalıqları tapılıb. SİA xarici KİV-lərə istinadən xəbər verir ki, qalıqlar arasında müasir fillərin, kərgədanların, donuzların və digər nəslə kəsilmiş növlərin əcdadları olduğu düşünülən çənə sümükləri və dişlər var. Qalıqların Bosniya və Herseqovinanın paytaxtı Sarayevodan 120 km məsafədə Bugojno şəhəri yaxınlığındakı bir mədəndən gəldiyinə inanılır.

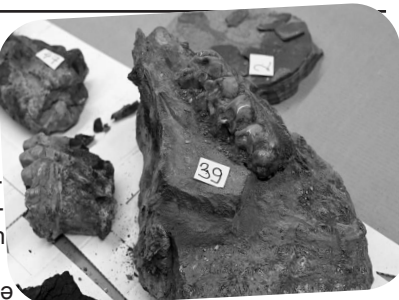
Zagreb Təbiət Tarixi Muzeyindən Drazen Capundzik "Bu qiymətli fosil elementləri şübhəsiz ki, Yer üzünün tarixə qədərki keçmişinin həyatı, iqlimi və mühiti haqqında bizə yeni elmi məlumatlar verəcəkdir" dedi.

Miyosen dövrünə aid parçaların hər ikisinin də müasir

fillərin əcdadı olan Gomphotherium və Prodeinotherium kimi növlərdən gəldiyi ifadə edilir. Digər hissələrin kərgədan və donuz əcdadları Brachipotherium və Conohyusdan gəldiyi düşünülür.

Təxminən üç həftə əvvəl Xorvatiya sərhəddiləri 46 yaşlı sloveniyalı tərəfindən Bosniya və Herseqovinanadan gələn avtomobilin baqajında ??onlarla əşyaları ələ keçirdi. Sonra muzey mütəxəssisləri hadisə yerinə çağırılıb.

Polis əşyaların "qanunsuz satıcılar üçün maraqlı olacağını" söyləyib, lakin sloveniyalı sürücünün tutulub tutulmadığını açıqlamayıb. Qalıqların "degradasiyanın qarşısını almaq" üçün müvəqqəti olaraq Təbii Tarix Muzeyində saxlanılacağı bildirilib.

Aysel Məmmədova

Məşhur milyarder cütlük boşanır

"Microsoft"un qurucusu, amerikalı milyarder Bill Gates və xanımı Melinda Gates boşanmağa qərar veriblər. SİA-nın xarici mətbuata istinadən verdiyi məlumata görə, Bill Gates "Twitter" hesabından etdiyi açıqlamada deyib: "Münaşibətimiz haqqında çox düşündükdən sonra, evliliyimizə son vermək qərarı aldım".

Gates rəsmi hesabından bildirib ki, evliliklərinin 27 ili ərzində 3 uşaq böyütdüklərini, qurduqları ailə təməli ilə vəzifələrinin davam edəcəyini ifadə edib. Bununla belə, düşünürük ki, həyatımızın növbəti mərhələsində bir cütlük olaraq birlikdə davam edə bilək.

Üç övladı olan milyarder cütlüyün birlikdə qurduqları "Bill və Melinda Gates Foundation" adlı xeyriyyə təşkilatı var. Qeyd edək ki, 65 yaşlı Bill Gates və 56 yaşlı Melinda Gates 1987-ci ildə tanış olublar və 1994-cü ildə evləniblər.

Melinda Gates, "Forbes" jurnalının "2020-ci ildə Dünyadakı 100 Ən Güclü və Uğurlu Qadın" siyahısında 5-ci yeri tutur. Dünyanın ən varlı 10 adından biri olan Bill Gatesin şəxsi sərvətinin təxminən 130 milyard dollar olduğu təxmin edilir.

Qönçə Quliyeva

Seda Sayan 4 milyona yeni villa aldı

Türkiyəli müğənni Seda Sayan yeni villa alıb. SİA-nın türk mətbuatına istinadən verdiyi xəbərə görə, ifaçı Qayrettepedən Boğaza köçür. Sənətinin 4 milyon dollara aldığı villasında hazırda təmir işləri gedir. Qeyd edək ki, Seda Sayan bu günə kimi qazandığı pulların böyük hissəsini mülklərə xərcləyib. İstanbulda 30 evi, Bodrumda 3 villası, Londonda bir mənzili olan ifaçı Türkiyənin varlı əmlakçısı adlandırılır.

Yetkinlik yaşına çatmayanlara tütün məmulatlarını kim satıb?

Polis orqanları tərəfindən yetkinlik yaşına çatmayanlara alkoqollu içkilərin və tütün məmulatlarının satışının qarşısının alınması istiqamətində mütemadi olaraq tədbirlər keçirilir. Daxili İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən SİA-ya verilən məlumata görə, Daxili İşlər Nazirliyinin Baş İctimai Təhlükəsizlik İdarəsi və Yasamal Rayon Polis İdarəsi əməkdaşlarının rayon ərazisində keçirdikləri tədbir nəticəsində bir mağazada satıcının yetkinlik yaşına çatmayana tütün məmulatları satması aşkar edilib.

Həmin satıcı barəsində İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 455.2-ci maddəsinə əsasən (Etil (yeyinti) spirti, alkoqollu içkilərin və ya tütün məmulatlarının yetkinlik yaşına çatmayanlara satılmasına görə) inzibati tənbeh tədbiri tətbiq olunub. Qeyd edək ki, bu istiqamətdə tədbirlər davam etdirilir.

Baş redaktor:

Bəhruz Quliyev

Baş redaktorun müavinləri:

**Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov**

**Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.**

Şəhadətnamə: № 022492

http://www.ses-news.az

http://www.sesqazeti.az

E-mail: ses@sia.az

Tel:598-33-90 Faks:493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet "Səs" in komputer mərkəzində yığılır, səhifələnir.

"Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunur
Qəzetdə AzərTAc və SİA agentliklərinin
məlumatlarından istifadə olunur.

**Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur
Tiraj: 4600**